

HE 185/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aluevalvontalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi aluevalvontalakea. Esityksen mukaan sen säännöksiin vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen ja valtionaluksen Suomen alueelle tulosta tehtäisiin muutoksia. Muutosten tavoitteena on huomioida Suomen jäsenyys Pohjois-Atlantin liitossa.

Lisäksi lakiin tehtäisiin joitakin muita muutoksia sekä teknisluoteisia muutoksia.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettaviksi myös sotilasajoneuvolakia, puolustustarvikkeiden viennistä annettua lakia sekä ampuma-aselakia aluevalvontalakiin tehtävien muutosten johdosta.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kokonaisuutta aktiivinen ja kansainvälinen Nato-Suomi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi	5
2.1 Aluevalvontalaki	5
2.1.1 Johdanto	5
2.1.2 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehty sopimus (Nato SOFA)	7
2.1.3 Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus	7
2.2 Valtioneuvoston asetus aluevalvonnasta	8
2.3 Sotilasajoneuvolaki	8
2.4 Laki puolustustarvikkeiden viennistä	9
2.5 Ampuma-aselaki	9
3 Tavoitteet	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset	10
4.1.1 Aluevalvontalaki	10
4.1.2 Sotilasajoneuvolaki	10
4.1.3 Laki puolustustarvikkeiden viennistä	11
4.1.4 Ampuma-aselaki	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset	11
4.2.1 Vaikutukset kansalliseen turvallisuuteen ja maanpuolustukseen	11
4.2.2 Taloudelliset vaikutukset	12
4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin	12
4.2.4 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	12
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	12
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	13
5.2.1 Ruotsi	13
5.2.2 Norja	14
5.2.3 Tanska	15
5.2.4 Viro	16
6 Lausuntopalaute	18
6.1 Johdanto	18
6.2 Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo ja maassaolo (4 §)	18
6.3 Poikkeus lupavelvollisuudesta (5 §)	19
6.4 Lupaviranomaiset sekä lupa- ja ilmoitusmenettely (10 §)	20
6.5 Luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset (19 §)	20
6.6 Aluevalvontayhteistyö (24 d §)	21
6.7 Muut huomiot	21
7 Säännöskohtaiset perustelut	23

7.1 Aluevalvontalaki.....	23
7.2 Sotilasajoneuvolaki.....	33
7.3 Laki puolustustarvikkeiden viennistä	34
7.4 Ampuma-aselaki	34
8 Lakia alemman asteinen sääntely	35
9 Voimaantulo	35
10 Suhde muihin esityksiin	35
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	35
LAKIEHDOTUKSET	38
Laki aluevalvontalain muuttamisesta	38
Laki sotilasajoneuvolain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	43
Laki puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	44
Laki ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta.....	45
LIITE	46
RINNAKKAISTEKSTIT	46
Laki aluevalvontalain muuttamisesta	46
Laki sotilasajoneuvolain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	55
Laki puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	56
Laki ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta.....	57

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Aluevalvontalaki (755/2000) tuli voimaan 1.1.2001. Lakia on sen voimassaolon aikana muutettu useita kertoja.

Tasavallan presidentti päätti 17.5.2022 valtioneuvoston esityksestä, että Suomi ilmoittaa Pohjois-Atlantin liitolle (jäljempänä Nato) kiinnostuksensa käydä keskustelut Suomen liittymisestä Natoon. Naton jäsenvaltioiden valtionpäämiesten tehtyä asiaa koskevan päätöksen 29.6.2022 käytiin liittymiskeskustelut 4.7.2022 ja Suomen liittymispöytäkirja allekirjoitettiin 5.7.2022. Kaikkien jäsenvaltioiden ratifioitua Suomen liittymispöytäkirjan ja Suomen hyväksyttyä jäsenyyden kansallisesti Suomesta tuli Naton jäsen 4.4.2023.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa (jakso 8.1. Aktiivinen ja kansainvälinen Nato-Suomi) on useita kirjauksia, joilla on liittymäkohtia puolustusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön ja siten myös aluevalvontalainsäädäntöön. Hallitusohjelman mukaan Naton jäsenenä Suomi varautuu vastaanottamaan apua liittolaisiltaan sekä antamaan apua liittolaisilleen. Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton kaikkeen toimintaan mukaan lukien Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin sekä sitoutuu Naton 360-asteiseen eli koko liittokunnan kattavaan pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen. Nato-jäsenenä Suomi on turvallisuuden tuottaja ja luotettava yhteistyökumppani, joka omalta osaltaan edistää Naton uskottavuutta ja toimintakykyä niin lähialueillamme kuin globaalisti. Lisäksi hallitus arvioi Nato-jäsenyyteen liittyvät lainsäädäntömuutostarpeet ja käynnistää välittömästi niihin tarvittavat valmistelut.

Suomen Nato-jäsenyys aiheuttaa muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön, myös aluevalvontalakiin.

1.2 Valmistelu

Puolustusministeriö asetti 2.2.2023 työryhmän, jonka tehtävänä on arvioida Suomen Pohjois-Atlantin liittoon liittymisestä johtuvia säädös muutostarpeita ja valmistella tarvittavat puolustusministeriön toimialan säädösluonnokset. Työryhmässä ovat edustettuina puolustusministeriön hallintopoliittisen osaston lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö, puolustuspoliittinen osasto sekä Pääesikunta. Lisäksi työryhmässä toimii pysyvä asiantuntija puolustusministeriöstä. Työryhmässä on tunnistettu tarve muuttaa aluevalvontalakia Suomen Nato-jäsenyyden johdosta.

Hallituksen esitys on valmisteltu puolustusministeriössä virkatyönä yhteistyössä Pääesikunnan kanssa osana edellä kerrotun työryhmän työtä.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella 26.6-21.8.2024. Lausunto pyydettiin kaikilta ministeriöiltä, tasavallan presidentin kanslialta, Pääesikunnalta, Rajavartiolaitoksen esikunnalta, Poliisihallitukselta, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialta, valtioneuvoston oikeuskanslerilta sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Aluevalvontalaki

2.1.1 Johdanto

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 3 §:n mukaan Puolustusvoimat valvoo Suomen maa- ja vesialuetta sekä ilmatilaa ja turvaa alueellista koskemattomuutta siten kuin aluevalvontalaissa säädetään.

Valtion täysivaltaisuuteen kuuluu sen alueellinen koskemattomuus, mistä seuraa, että valtion viranomaiset ovat lain nojalla toimivaltaisia ylläpitämään ja tarvittaessa puolustamaan valtion alueellista koskemattomuutta ja puuttumaan sitä loukkaaviin tekoihin. Valtakunnan alueellista koskemattomuutta valvotaan, ja se turvataan käyttämällä tarvittaessa voimakeinoja. Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta eli aluevalvonnasta säädetään aluevalvontalaissa. Aluevalvontalaissa säädetään myös vieraiden valtioiden sotilaiden ja sotilasajoneuvojen sekä valtionilma-alusten ja valtionalusten Suomen alueelle tulon ja siellä oleskelun edellytyksistä, lupamenettelyistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistuvista viranomaisista sekä viranomaisten tehtävistä ja toimivallasta.

Valtakunnan alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta huolehtivat sotilas-, rajavartio-, poliisi-, tulli-, merenkulku- ja ilmailuviranomaiset. Aluevalvontaviranomaisten toiminnan johtaminen ja yhteensovittaminen kuuluu puolustusministeriölle.

Aluevalvontalain 3 §:n mukaan Suomen alueelle tulosta, maassaolosta ja maastalähdöstä on tämän lain lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään tai Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätään. Aluevalvontalakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 38/2000) todetaan, että aluevalvontalaki on aluevalvontaa koskeva yleislaki ja että erityislain säännökset ja kansainvälisen sopimuksen määräykset ja muut kansainväliset veloitteet kuten kansainvälinen tapaoikeus voivat siis tulla sovellettaviksi aluevalvontalakiin nähden ensisijaisesti.

Aluevalvontalain 4 §:n 1 momentin mukaan vieraan valtion sotilas ei saa ilman lupaa tulla Suomen alueelle eikä olla maassa, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Sama koskee vieraan valtion sotilasajoneuvoa. Aluevalvontalain 5 §:n 1 momentin mukaan vieraan valtion valtioniilma-alus ja valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen tai luvan perusteella, jollei kyse ole valtionpäämiestä kuljettavasta ilma-aluksesta tai valtionaluksesta taikka Suomen alueelle tulosta kiireellisen pelastustehtävän, rajaturvallisuustehtävän tai ympäristövahinkojen torjuntatehtävän tai talvimerenkulun avustustehtävän vuoksi. Vieraan valtion valtionalus ei tarvitse lupaa maahantuloon, jos kysymys on viattomasta kauttakulusta.

Vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtion ilma-alus sekä valtionalus tarvitsevat siis pääsääntöisesti luvan tulla Suomen alueelle ja olla maassa.

Aluevalvontalakiin sisältyy myös muuta rajoittavaa sääntelyä. Lain 6 §:ssä säädetään valtioniilma-alusta koskevista erityisrajoituksista. Säännöksen 1 momentin mukaan vieraan valtion valtioniilma-alus ei ilman lupaa saa Suomen alueella: 1) olla varustettuna ampumatarvikkeilla tai taisteluaineilla; 2) olla varustettuna sotilaallisen tiedustelun välineillä; 3) laskea maihin aseistettua sotilasta tai sotilasosastoa.

Lain 7 §:ssä säädetään vastaavasti valtionalusta koskevista erityisrajoituksista. Vieraan valtion valtionalus ei ilman lupaa saa: 1) Suomen alueella käyttää aluksessa olevaa ilma-alusta, vedenalaista kulkuvälinettä tai tutkimuslaitetta; 2) laskea Suomen aluevesille sukeltajaa taikka aseistettua tai aseistetuilla sotilailta miehitettyä venettä tai muuta kuljetusvälinettä; 3) laskea Suomen alueella maihin aseistettua sotilasta tai sotilasosastoa.

Lisäksi lain 8 §:ssä säädetään sukellusvenettä koskevista erityisrajoituksista. Säännöksen mukaan vieraan valtion sukellusvene ja muun vedenalaisen kulkuvälineen on Suomen aluevesillä pysyteltävä pinta-asemassa, jollei sukeltamiseen ole myönnetty lupaa.

Lain 9 §:n mukaan vieraan valtion sotilas tai sotilasosasto ei saa ilman lupaa osallistua sotilaalliseen harjoitukseen tai panna toimeen sotilaallista harjoitusta Suomen alueella, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Sama koskee vieraan valtion valtioni ilma-alusta ja valtionalusta.

Lain 10 §:ssä säädetään lupaviranomaisista sekä lupa- ja ilmoitusmenettelystä. Säännöksen mukaan 4–8 §:ssä tarkoitettu lupa-asian käsittelee ja ratkaisee pääesikunta. Puolustusministeriö ratkaisee 9 §:ssä tarkoitettuun lupa-asian, ja se voi lisäksi pidättää itselleen päätösvallan muutoin pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa tässä momentissa tarkoitettussa asiassa.

Aluevalvontayhteistyö ja laki kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta

Voimassa olevan aluevalvontalain 24 d §:ssä säädetään aluevalvontayhteistyöstä. Pykälän 1 momentin mukaan tuen pyytämistä toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä aluevalvontaa varten ja yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa aluevalvonnassa säädetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa (418/2017) ja puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007). Pykälän 2 momentin mukaan Puolustusvoimat voi 1 momentissa tarkoitettuun päätöksen perusteella ryhtyä päätöksen toimeenpanoa koskeviin toimiin.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamisesta HE 94/2016 esitettiin aluevalvontalakiin lisättävän säännös aluevalvontaa koskevan tuen pyytämistä toisen valtion sotilasviranomaiselta (24 d §). Säännöksen perusteluissa todetaan, että tuen antamiseksi Suomelle toisen valtion sotilasilma-alus tai sota-alus voisi tarvittaessa tulla myös Suomen alueelle ja tukeutua satamaan tai sotilas- ja yhteistoimintalentoasemaan. Toisen valtion aluksella ei kuitenkaan olisi oikeutta tulla Suomen alueelle omasta aloitteestaan, vaan se tapahtuisi Puolustusvoimien aluevalvonnasta vastaavan johtoportaan pyynnöstä (Merivoimien esikunta tai Ilmavoimien esikunta). Erillistä aluevalvontalain mukaista lupaa Suomen alueelle tulon ei näissä tapauksissa edellytettäisi.

Vaikka edellä kuvatuin tavoin lähtökohtana on pidetty, että aluevalvontalain 24 d §:n tarkoittamissa tilanteissa erillistä aluevalvontalain mukaista lupaa Suomen alueelle tulon ei edellytettäisi, ei asiasta ole kuitenkaan nimenomaista säännöstä laissa.

Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymistä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp, s. 38–39) mukaan Naton toimintaan osallistumista koskevaan päätöksentekoon sovellettaisiin tapauskohtaisesti kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettua lakia, lakia sotilaisesta kriisinhallinnasta tai toimialakohtaista lainsäädäntöä, kuten lakia puolustusvoimista.

Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymistä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp, s. 38–39) mukaan Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaiseen yhteiseen puolustukseen Suomessa tai Suomen ulkopuolella osallistumisesta päätettäisiin kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain perusteella. Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaisiin toimiin osallistumiseen tilanteissa, joissa Suomi voisi joutua sodaksi luonnehdittavaan aseelliseen selkkaukseen, sovellettaisiin perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaista sodasta ja rauhasta päätettäessä noudatettavaa menettelyä.

Edelleen kyseisen hallituksen esityksen mukaan Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistumisesta päätettäisiin kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain perusteella. Naton sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin osallistumisesta päätettäisiin jatkossakin sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain perusteella.

Tulevaisuudessa esimerkiksi aluevalvontatoimintaa voitaisiin tehostaa tukeutumalla Na-to-jäsenyyden mahdollistamiin liittokunnan yhteisiin, ja sen yksittäisten liittolaismaiden, suorituskykyihin. Aluevalvonnan kansainvälinen yhteistoiminta sisältää sekä operatiivisia että taloudellisia synergiaetuja kaikille osapuolille. Nato valvoo yhtenä sen pysyvistä toiminnoista koko liittokunnan ilmatilaa ja valvonnan yhteensovittaminen Suomen aluevalvontaviranomaisten kanssa olisi hyödyllistä sopia mahdollisimman tehokkaaksi ja taloudelliseksi.

2.1.2 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehty sopimus (Nato SOFA)

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehty sopimus (SopS 23 ja 24/2024, jäljempänä Nato SOFA) ei itsessään muodosta vieraan valtion joukoille oikeutta maahantuloon vastaanottajavaltion alueelle, vaan tämä edellyttää aina vastaanottajavaltion suostumusta. Asia todetaan myös hallituksen esityksessä eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi (HE 90/2023 vp), jonka mukaan on huomioitava, että voimassa olevan aluevalvontalain 4 §:n mukaisesti vieraan valtion sotilas ei saa tulla Suomen alueelle tai olla maassa, ellei Suomea velvoittavasti sopimuksesta muuta johdu. Nato SOFA ei ole tässä tarkoitettu kansainvälinen sopimus, ottaen huomioon, että sopimuksen johdannon mukaisesti maahantulo edellyttää vastaanottajavaltion suostumusta.

Asiaa koskeva soveltamiskäytäntö on siten muuttunut verrattuna ajankohtaan, jolloin voimassa olevan aluevalvontalaki tuli voimaan (1.1.2001). Aluevalvontalakia koskevan hallituksen esityksessä HE 38/2000 vp todetaan, että ehdotetun aluevalvontalain säännöksiin nähden ensisijaisesti sovellettaviin kansainvälisiin sopimuksiin kuuluu vuonna 1994 käynnistettyyn rauhankumppanuusohjelmaan (Partnership for Peace) liittyvä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehty sopimus (SopS 64–65/1997).

2.1.3 Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus

Puolustusyhteistyöstä Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehty sopimus on Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus (HE 58/2024 vp – EV 67/2024 vp), jonka 11 artiklan 2 kohdan mukaan asianmukaisten yhteensovittamis- ja ilmoitusmenettelyjen mukaisesti Yhdysvaltojen joukkojen

käyttämät tai yksinomaisesti niiden puolesta käytettävät ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot saavat vapaasti tulla Suomen alueelle, poistua sieltä ja liikkua siellä. Määräyksestä seuraa, että Yhdysvaltojen joukkojen maahantulo Suomen alueelle ja maassaolo ei edellyttäisi Yhdysvalloilta erillisiä aluevalvontalain mukaisia lupia (HE 58/2024 vp, s. 160).

Vaikka edellä jaksossa 2.1 kuvatulla tavalla aluevalvontalain 3 §:n mukaan kansainvälisen sopimuksen määräykset ja muut kansainväliset velvoitteet voivat tulla sovellettaviksi aluevalvontalakiin nähden ensisijaisesti, olisi aluevalvontalain lupasääntelyssä tarkoituksenmukaista selvyyden vuoksi huomioida Puolustusyhteistyöstä Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehty sopimus siten, että säännöksiin lisätään Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia koskeva poikkeus.

Aluevalvontalain maahantuloa koskevia säännöksiin sekä muun muassa säännöksiin valtion ilma-aluksen, valtionaluksen sekä sukellusveneen eritysrajoituksista olisi tarkoituksenmukaista tehdä joitakin muutoksia Suomen Nato-jäsenyyden sekä Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyösopimuksen myötä. Esimerkiksi kansainvälinen harjoitustoiminta sekä muu kansainvälinen toiminta Suomen alueella tulee lisääntymään, minkä johdosta on tarkoituksenmukaista, että aluevalvontalain maahantuloa koskevat säännökset ovat ajantasaisia.

2.2 Valtioneuvoston asetus aluevalvonnasta

Aluevalvonnasta annettu valtioneuvoston asetus (971/2000, jäljempänä aluevalvonta-asetus) tuli voimaan 1.1.2001. Asetuksessa annetaan tarkempia säännöksiä muun muassa maahantuloa koskevaan hakemukseen liittyen, hakemuksessa annettavista tiedoista sekä muihin aluevalvontalaissa tarkoitettuihin lupa-asioihin liittyen.

Aluevalvonta-asetuksen 3 §:ssä säädetään toistuvaan maahantuloon oikeuttavasta luvasta ja sitä koskevasta hakemuksesta. Säännöksen 1 momentin mukaan Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille ja sotilasajoneuville, valtionalukselle tai valtionalukselle lupa Suomen alueelle tulon voidaan myöntää olemaan voimassa enintään yhden kalenterivuoden pituisen määräajan kerrallaan.

Suomen Nato-jäsenyyden myötä ei ole tarkoituksenmukaista, että voimassa olevan sääntelyn vuoksi keskeisistä liittolaisista esimerkiksi Kanadalle ja Isolle-Britannialle ei ole mahdollista myöntää toistuvaan maahantuloon oikeuttavaa lupaa. Tämän vuoksi säännöstä toistuvaan maahantuloon oikeuttavasta luvasta tulisi muuttaa. Lisäksi on katsottu, että säännös tulisi valtioneuvoston asetuksen sijaan nostaa lain tasolle aluevalvontalakiin.

Suomi osallistuu myös Euroopan unionin puitteissa maahantulon prosessien keventämiseen liittyviin järjestelyihin. Näiden puitteissa on myös mahdollisuus yhteisesti sovituihin menettelyihin helpottaa sotilaallisen maahantuloon liittyviä menettelyjä muun muassa hakemusaikojen ja hakemuksissa edellytettävien tietojen sekä hakemusvaatimusten osalta. Nämä menettelyt tukevat myös Suomen toimintaa Naton jäsenmaana. Hakemusaikoihin liittyvä menettelyn joustavoittaminen huomioitaisiin valtioneuvoston asetuksessa aluevalvonnasta.

2.3 Sotilasajoneuvolaki

Sotilasajoneuvolaki (332/2023) tuli voimaan 1.7.2023. Laissa säädetään sotilasajoneuvojen ja niiden yhdistelmien luokituksista, rakenteesta, hallintalaitteista, järjestelmistä, komponenteista, erillisistä yksiköistä, osista ja varusteista, ympäristöominaisuuksista, hyväksymisestä ja rekisteröinnistä sekä katsastuksesta. Lisäksi laissa säädetään Puolustusvoimien ajoneuvojen käytön valvonnasta sekä niiden kunnan ja rekisteriin merkittyjen tietojen tarkastamisesta.

Laissa säädetään myös vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella Suomessa olevan kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamisesta ja liikennekelpoisuuden valvonnasta.

2.4 Laki puolustustarvikkeiden viennistä

Laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012) tuli voimaan 30.6.2012. Laissa säädetään puolustustarvikkeiden viennin, siirron, välityksen ja kauttakuljetuksen valvonnasta ja valvontamenettelystä. Lain 2 §:ssä säädetään lain soveltamisalan rajauksista. Lain 2 §:n 4 kohdan mukaan lakia ei sovelleta, jos toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain nojalla.

Lain 3 §:n mukaan puolustustarvikkeella tarkoitetaan Euroopan unionin yhteisessä puolustustarvikeluettelossa (puolustustarvikeluettelo) määriteltyjä, ominaisuuksiensa perusteella 22 tuoteluokkaan jaoteltuja, erityisesti sotilaskäyttöön suunniteltuja tuotteita ja niitä varten suunniteltuja komponentteja, lisälaitteita, lisävarusteita, varustusta ja järjestelmiä. Puolustustarvikkeella tarkoitetaan myös puolustustarvikkeen valmistukseen liittyvää tietotaitoa ja valmistusoikeutta.

2.5 Ampuma-aselaki

Ampuma-aselaki (1/1998) on tullut voimaan 1.3.1998. Lain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan ampuma-aseisiin, aseiden osiin ja patruunoihin, lukuun ottamatta paukkupatruunoita, sekä erityisen vaarallisiin ammuksiin. Lakia sovelletaan myös ohjus- ja raketinheitinjärjestelmiin, kaasusumuttimiin ja tehokkaisiin ilma-aseisiin.

Lain 17 §:ssä säädetään lain soveltamisalaa koskevista poikkeuksista. Pykälän 10 kohdan c alakohdan mukaan laki ei koske vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla. Lisäksi lain 17 §:n 10 kohdan a alakohtaa on ampuma-aselain muutoksella (486/2024) muutettu siten, että laki ei myöskään koske vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos toimintaan sovelletaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta (SopS 24/2024), Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyä pöytäkirjaa (SopS 26/2024), Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta (SopS 65/1997) tai sen toista lisäpöytäkirjaa (SopS 73/2005) tai puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehtyä sopimusta.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on tehdä aluevalvontalakiin etenkin Suomen Nato-jäsenyyden vuoksi lisääntyvän kansainvälisen toiminnan johdosta tarkoituksenmukaisina pidettävät muutokset. Esityksen tavoitteena on huomioida maahantuloon ja maahantulolupiin liittyvissä säännöksissä Suomen Nato-jäsenyys. Tavoitteena on mahdollistaa joustavampi yhteistyö Naton jäsenvaltioiden kanssa niiden joukkojen saapuessa Suomeen, esimerkiksi harjoitustoiminnasta johtuen.

Edelleen tavoitteena on selkeyttää kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja yhteistoimintaan liittyviä järjestelyjä silloin, kun tähän toimintaan liittyy vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtioniilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo Suomen alueelle ja maahantulo perustuu päätökseen, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain (418/2017) tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Tavoitteena on myös huomioida sotilasajoneuvolain, puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain sekä ampuma-aselain tietyissä säännöksissä tässä esityksessä aluevalvontalakiin ehdottavat muutokset.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Aluevalvontalaki

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi aluevalvontalain maahantulolupia koskevaa sääntelyä. Pääsääntönä laissa kuitenkin säilyisi edelleen se, että lähtökohtaisesti vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtioniilma-alus ja valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain sille hakemuksesta myönnetyn maahantuloluvan perusteella.

Aluevalvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaalle, sotilasajoneuvolle, valtioniilma-alukselle ja valtionalukselle voitaisiin myöntää Suomen alueelle tuloon lupa ilman nimenomaista hakemusta.

Aluevalvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi voimassa olevan aluevalvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 1 momentin mukainen säännös toistuvaan maahantuloon oikeuttavasta luvasta. Lisäksi säännöstä muutettaisiin siten, että Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtioniilma-aluksen ja valtionaluksen lisäksi myös Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion sotilaalle, sotilasajoneuvolle, valtioniilma-alukselle ja valtionalukselle voitaisiin hakemuksesta myöntää Suomen alueelle tuloon lupa, joka on voimassa enintään yhden kalenterivuoden pituisen määräajan kerrallaan.

Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi selventävä säännös, jonka mukaan vieraan valtion sotilaalta, sotilasajoneuvolta, valtioniilma-alukselta ja valtionalukselta ei edellytettäisi aluevalvontalain mukaista maahantulolupaa sellaisissa tilanteissa, joissa vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtioniilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo Suomen alueelle liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomessa tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Lisäksi aluevalvontalain säännöstä koskien aluevalvontayhteistyötä muutettaisiin siten, että säännöksen sanamuotoon lisättäisiin nimenomainen maininta Natosta säännöksen tarkoittamana kansainvälisenä järjestönä.

Lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös joitakin muita yksittäisiä, soveltamiskäytännössä tarpeelliseksi havaittuja muutoksia sekä eräitä teknisluonteisia muutoksia.

4.1.2 Sotilasajoneuvolaki

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös sotilasajoneuvolakia. Sotilasajoneuvolain 1 §:n soveltamisalasäännökseen ja lain 2 §:n määritelmäsäännökseen tehtäisiin teknisluonteiset muutokset aluevalvontalakiin ehdotettavien muutosten johdosta siten, ettei sotilasajoneuvolain soveltumista Suomessa olevan vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön kansainvälisen sotilasajoneuvoon sidottaisi enää siihen, että kyseinen sotilasajoneuvo on Suomessa aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella. Lisäksi 1 §:ään lisättäisiin maininta Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta.

4.1.3 Laki puolustustarvikkeiden viennistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n 4 kohtaa, koska esityksessä ehdotetaan aluevalvontalakiin lisättäväksi selventäviä säännöksiä, joiden mukaan vieraan valtion sotilaalta ei edellytettäisi aluevalvontalain nojalla myönnettyä lupaa pitää ampuma-asetta Suomessa ollessaan taikka vieraan valtion ilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytettäisi tiettyihin toimintoihin aluevalvontalain nojalla myönnettyä lupaa, mikäli vieraan valtion sotilaan, valtioniilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo Suomen alueelle liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomessa tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Edellä kerrotun johdosta olisi tarkoituksenmukaista, että puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n säännös lain soveltamisalan rajauksista kattaisi myös sellaiset tilanteet, joissa toimintaan ei edellytetä lupaa aluevalvontalain nojalla.

4.1.4 Ampuma-aselaki

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ampuma-aselain 17 §:n 10 kohdan c-alkohtaa, koska esityksessä ehdotetaan aluevalvontalakiin lisättäväksi uusia säännöksiä, joiden mukaan vieraan valtion sotilaalta ei edellytettäisi lupaa pitää ampuma-asetta Suomessa ollessaan taikka vieraan valtion ilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytettäisi tiettyihin toimintoihin lupaa, mikäli vieraan valtion sotilaan, valtioniilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo Suomen alueelle liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomessa tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Edellä kerrotun johdosta olisi tarkoituksenmukaista, että ampuma-aselain 17 §:n 10 kohdan c-alkokohdan säännös lain soveltamisalan rajauksista kattaisi myös sellaiset tilanteet, joissa toimintaan ei edellytetä lupaa aluevalvontalain nojalla.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset kansalliseen turvallisuuteen ja maanpuolustukseen

Esityksellä olisi myönteistä vaikutusta kansalliseen turvallisuuteen ja Suomen suvereniteetin turvaamiseen, koska aluevalvontalain säännösten avulla pyritään suojaamaan ensinnäkin Suomen itsensä määräämisoikeutta. Lisäksi ehdotettavilla säännöksillä olisi myönteisiä vaikutuksia sotilaallisen maanpuolustuksen edellytyksiin. Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 artiklan mukaan osapuolet ylläpitävät ja kehittävät yhdessä ja erikseen, jatkuvan ja tehokkaan oman valmistautumisen ja keskinäisen avun pohjalta, kansallista ja yhteistä kykyään puolustautua aseellisia hyökkäyksiä vastaan. Ehdotettavien säännösten avulla mahdollistettaisiin myös

Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 artiklan mukaisten edellä kuvattujen velvoitteiden ja maanpuolustuksen toimintaedellytysten kehittäminen yhdessä ja erikseen Naton jäsenvaltioiden kanssa. Säännöksillä myös yhdenmukaistetaan Suomen osalta maahantuloon liittyviä toimintatapoja.

4.2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan joitakin taloudellisia vaikutuksia, jotka tarkentuvat valmistelun edetessä.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin

Esityksen arvioidaan vähentävän jossain määrin Pääesikunnan maahantulolupien myöntämiseen liittyvää työmäärää. Koska ehdotettavien säännösten perusteella kaikille Naton jäsenvaltioiden asevoimille voitaisiin myöntää toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa, ei vastaisuudessa esimerkiksi jokaiseen Suomen alueelle tuloon tarvitsisi erikseen myöntää maahantulolupaa, mikäli tietyn jäsenvaltion asevoimille olisi myönnetty toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa.

Aluevalvontalain 19 §:n 1 momentin muutoksella koskien lupaviranomaisen mahdollisuutta hakea luvanhakijasta yritysturvallisuusselvityksen laatimista, olisi vaikutusta Suojelupoliisiin, koska se olisi toimivaltainen viranomainen laatimaan yritysturvallisuusselvityksen. Arvion mukaan pykälässä tarkoitettuja yritysturvallisuusselvityksiä tulotaisiin hakemaan muutamia kappaleita vuositasolla. Määrän ei arvioida olevan suuri, koska esimerkiksi merituulivoimarakentamiseen liittyviä toimijoita ei Suomessa ole monta ja osalla näistä yrityksistä on jo voimassa oleva todistus yritysturvallisuusselvityksen laatimisesta. Edellä mainittujen seikkojen perusteilla ehdotuksen vaikutus Suojelupoliisiin työmäärään ei olisi suuri.

Ehdotettavilla säännöksillä ei arvioida olevan suoria vaikutuksia viranomaisten yhteistyön perusteisiin. Toiminnan lisääntyminen, esimerkiksi Suomessa tapahtuva kansainvälinen harjoitustoiminta, voi aiheuttaa tarvetta monimuotoisemmalle yhteistyölle esimerkiksi poliisiin ja Rajavartiolaitoksen kanssa. Toiminnan lisääntyminen ei kuitenkaan nimenomaisesti johdu nyt ehdotettavista säännöksistä.

4.2.4 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Esityksessä ei ehdoteta sellaisia säännöksiä, joilla esimerkiksi rajoitettaisiin perustuslaissa säädettyjä oikeuksia. Esityksellä ei ole siten suoria vaikutuksia yksilöiden perus- ja ihmisoikeuksiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Tällä esityksellä on tarkoitus toteuttaa etenkin Nato-jäsenyyden vuoksi lisääntyvän kansainvälisen toiminnan johdosta tarkoituksenmukaisina pidettävät muutokset aluevalvontalakiin. Lakiin sisätyvien yksittäisten säännösten muuttamisen vaihtoehtona tarkasteltiin lain kokonaisuudistusta, mutta asian valmistelun edetessä päätettiin, että kokonaisuudistuksen tarve arvioidaan myöhemmin, kun tässä esityksessä ehdotettavien muutosten soveltamiskäytännöstä on saatu kokemusta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Ruotsi

Ruotsissa keskeinen aluevalvontaa sääntelevä asetus on Tillträdesförordning (1992:118). Siinä säädetään vieraan valtion alusten, ilma-alusten ja ajoneuvojen pääsystä Ruotsin alueelle ja kulusta sen alueella rauhan aikana.

Lupaviranomaisena toimii Ruotsin puolustusvoimat (Försvarsmakten) tai hallitus. Puolustusvoimat on toimivaltainen myöntämään tarvittavan maahantuloluvan vieraan valtion aluksille, joita hyödynnetään työssä poijujen ja muiden meriturvallisuuteen liittyvien lait-teiden kanssa merenkulkulaitoksen (Sjöfartsverket) pyynnöstä, muille vieraan valtion aluksille kuin sota-aluksille samaan tarkoitukseen rannikkovartioston (Kustbevakningen) pyynnöstä, muille vieraan valtion ilma-aluksille kuin sotilaslentokoneille merenkulkulaitoksen pyynnöstä, ja muille vieraan valtion sotilasajoneuvoille kuin taistelujoneuvoille tullin (Tullverket) pyynnöstä. Lisäksi puolustusvoimat voi myöntää maahantuloluvan vieraan valtion ilma-aluksille, jotka toimivat niin kutsutun Avoin taivas -sopimuksen (Fördrag om observationsflygningar, SÖ 2002:61) alla. Puolustusvoimat on toimivaltainen myöntämään maahantuloluvan vieraan valtion alukselle, ilma-alukselle tai sotilasajoneuvolle pelastusoperaatioiden tai niiden harjoitusten yhteydessä pelastustoimesta vastaavan valtion viranomaisen tai kunnan pyynnöstä. Kuitenkin kun kyse on muista vieraan valtion alukselle, ilma-alukselle ja sotilasajoneuvolle myönnettävästä maahantuloluvasta, luvan myöntää hallitus. Niissä tilanteissa, jossa hallitus toimii lupaviranomaisena, puolustusvoimat antaa tarkempia määräyksiä maahantulon käytännön toteutukseen liittyvistä asioista. Nämä säännökset koskevat sellaisten maiden aluksia ja ajoneuvoja, jotka eivät käy sotaa.

Hallituksen toimivaltaan kuuluvat luvat käsitellään valtioneuvoston kansliassa puolustusministeriössä. Sinne ohjataan lupahakemukset, jotka koskevat ulkomaisten taistelukoulu- ja signaalitiedustelukoneiden, taisteluhelikoptereiden, sota-alusten ja sotilasajoneuvojen maahantuloa ja harjoituksia. Pelastusoperaatioita ja niiden harjoituksia koskevat maahantulolupahakemukset ohjataan suoraan puolustusvoimille. Puolustusvoimissa lupamenettelystä ja sitä koskevista kysymyksistä vastaa Tillståndssektionen vid In-satsstabens genomförandeavdelning (HKV INSS J3 Tillstånd).

Vieraan valtion alukset ja ilma-alukset, lukuun ottamatta sota-aluksia ja sotilaslentokoneita, eivät tarvitse maahantulolupaa, kun vieraan valtion virkamiehet käyttävät niitä suorittaessaan tiettyjä viranomaistehtäviä Ruotsin alueella. Näihin kuuluvat poliisitehtävät, joita suoritetaan kansainvälistä poliisiyhteistyötä koskevan lain (Lag (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete) operatiivista yhteistyötä koskevien säännösten nojalla, tulliasiat, joita suoritetaan kansainvälistä tulliyhteistyötä koskevan lain (Lag (2000:1219) om internationellt tullsamarbete) rajat ylittävää tulliyhteistyötä koskevien säännösten nojalla, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2019/1896) eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta mukaisten operaatioiden suorittamiseen liittyvät tehtävät. Tämän lisäksi on vielä muutamia poikkeuksia, joissa maahantulolupaa ei edellytetä. Maahantulolupaa ei asetuksen mukaan edellytetä vieraan valtion aluksen läpikululle Ruotsin aluevesillä, tai vieraan valtion ilma-aluksen kauttakululle Juutinrauman aluevesien yltä. Myös alusten ja ilma-alusten hätätilanteet, sekä ulkomaisten valtionpäämiesten vierailut muodostavat poikkeuksen lupavaatimukselle.

Pysähtyminen Ruotsin alueella ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole sallittua ilman myönnettyä lupaa. Jos vieraan valtion alus on kuitenkin sen meriturvallisuuden vuoksi pakotettu tekemään pysähdyksen Ruotsin alueella, on sen viipymättä tehtävä tästä ilmoitus rannikkovartiostolle.

Hallitus ja puolustusvoimat myöntävät pysähtymisluvan vieraan valtion alukselle sen ollessa Ruotsin alueella saman toimivaltajaon mukaan, kuin ne myöntävät luvan maahantulolle.

Myös harjoituksiin liittyvistä luvista säädetään Tillträdesförordning -asetuksessa. Luvan harjoituksiin myöntää Ruotsin hallitus. Lupaa edellytetään ulkomaisen valtionaluksen tai ilma-aluksen taikka ulkomaisen sotilasosaston ampumarjoituksille sekä muille harjoituksille, kuin pelastustoimintaan liittyville harjoituksille, joihin luvan myöntää edellä kuvatun mukaisesti puolustusvoimat. Puolustusvoimat myöntää myös luvan siinä tapauksessa, että harjoitukset koskevat kansainvälistä sotilaallista testaus-, koulutus- tai harjoitustoimintaa. Kokonaan aluksessa tai ilma-aluksessa toteutettaviin harjoituksiin ei tarvita lupaa. Asetuksessa on kokonaan kielletty sotaa käyvän valtionaluksen tai ilma-aluksen harjoitukset Ruotsin alueella.

Varsinaisena aluevalvontaviranomaisena toimii puolustusvoimat. Puolustusvoimien aluevalvontaan liittyvistä tehtävistä ja toiminnasta alueellisen koskemattomuuden loukkauksiin liittyen on säädetty tarkemmin asetuksella (Förordning (1982:756) om Förs-varsmaktens ingripanden vid kränkning av Sveriges territorium under fred och neutra-litet (IKFN-förordning)). Sen mukaan puolustusvoimien tulee havaita ja torjua Ruotsiin kohdistuvat alueellisen koskemattomuuden loukkaukset ja yhdessä siviiliviranomaisten kanssa puuttua tillträdesförordning -asetuksen rikkomuksiin. Puolustusvoimat myös avustaa erikseen laissa määriteltyjen sotilaallisen puolustuksen kannalta merkityksellisten vesialueiden valvonnassa sekä merenkulun ja ilmailun valvonnassa.

Ruotsissa kansainvälisestä viranomaisyhteistyöstä säädetään kunkin viranomaisen osalta erikseen kansainvälistä yhteistyötä koskevissa laeissa. Aluevalvontayhteistyöstä ei siis säädetä erillisillä säädöksillä. Ruotsissa sotilaallisesta tuesta säädetään laissa operatiivisesta sotilaallisesta tuesta (lag (2020:782) om operativt militärt stöd). Lainmuutosta koskevassa muistiossa (Promemoria Fö2020/01229 2022-05-03 Förbättrade rättsliga förut-sättningar för att ta emot militärt stöd från andra stater) todetaan, että ulkomaisten valtionalma-alusten pääsy Ruotsiin edellyttää pääsääntöisesti lupaa. Tällaisia lupia myöntävät hallitus taistelulentokoneiden osalta ja puolustusvoimat muiden ulkomaisten valtionalma-alusten osalta. Voimassa olevan oikeuden mukaan valtion operatiivisen sotilaallisen tuen pyytämistä koskevaan hallituksen päätökseen on mahdollista sisällyttää lupa siihen sisältyvän valtion taistelulennon saapumiseen Ruotsin alueelle.

5.2.2 Norja

Norjassa keskeisin ulkomaisten alusten maahantuloa koskeva säädös on ulkomaisten sotilas- ja siviilialusten pääsyä Norjan alueelle ja oleskelua siellä koskevat asetukset (Forskrift om adgang til og opphold på norsk territorium under fredsforhold for fremmede militære og sivile statsfartøyer FOR-1997-05-02-396). Asetus koskee kuten Ruotsin Tillträdesförordning -asetuskin menettelyjä rauhan aikana, ja 1 §:n mukaisesti puolustusministeriö voi kriisi- ja sotatilanteissa mitätöidä asetuksessa säädetyt määräykset. Asetuksen 3 §:n mukaan ulkomaiset sotilas- ja siviilivaltionalukset saavat saapua Norjan alueelle vasta saatuaan etukäteen diplomaattitiete maahantuloluvan. Lupaviranomaisena toimii ulkoministeriö ja Norjan ulkoasiainhallinnon edustusto, joille on toimitettava lupahakemukset koskien Norjan alueelle saapumista ja siellä oleskelua. Asetuksessa on myös säädetty tarkemmin lupamenettelystä ja siihen liittyvistä määräajoista. Erikseen on kuitenkin kielletty sotaharjoitukset, joille ei ole myönnetty lupaa. Asetuksen 14 §:n mukaan kaikenlainen harjoitus, koulutus tai muu sotilaallinen toiminta Norjan alueella on kielletty, ellei sitä järjestetä Norjan hyväksytyjen harjoitussuunnitelmien mukaisesti tai ellei siihen ole saatu Norjan viranomaisilta etukäteen lupaa.

Asetuksen 1 §:ssä säädetään, että asetuksen säännökset eivät estä puolustusvoimien komentajan harjoitusohjelmassa määrättyjen harjoitusten tai Norjan osapuolena olevien asevalvontasopimusten mukaista toimintaa. Asetuksen 3 §:n mukaisesti ulkomaiset sotilas- ja ilma-alukset, joiden on määrä osallistua puolustusvoimien komentajan harjoitusohjelman mukaisiin harjoituksiin muodostavat siis poikkeuksen lupavaatimukselle. Niille hyväksyntä voidaan katsoa annetuksi jo harjoituskäskyssä. Lupaa ei myöskään edellytetä kauttakulkuun aluevesille, pysähtymiseen tai ankkuroitumiseen Norjan aluemerelle kauttakulun aikana, taikka kun se on tarpeen ylivoimaisen esteen tai merihädän vuoksi taikka avun antamiseksi vaarassa tai hädässä oleville henkilöille, aluksille tai ilma-aluksille. Näissä tilanteissa aluksia koskee kuitenkin ilmoitusvelvollisuus, ja niiden on viipymättä ilmoitettava oleskelustaan ja sen syystä Norjan viranomaisille. Myös kauttakulun aikana ulkomaisten alusten on kuuden tunnin välein ilmoitettava sijaintinsa ja suunniteltu matkansa.

5.2.3 Tanska

Tanskan ilmailulain (LBK nr 1149 af 13/10/2017 Bekendtgørelse af lov om luftfart) 156 §:n mukaan vieraan vallan valtionilma-alukset saavat lentää Tanskan ilmatilassa ainoastaan etukäteen saadun luvan tai niiden säännösten perusteella, jotka koskevat sotilaallisessa käytössä olevien valtionilma-alusten maahantuloa rauhanaikana. Säännöksen perusteella maahantuloluvan myöntämisen osalta toimivaltaisena viranomaisena toimii sotilaallisessa käytössä olevien valtionilma-alusten osalta puolustusministeri kuultuaan liikenne-, rakennus- ja asuntonministeriä ja muussa tapauksessa liikenne-, rakennus- ja asuntonministeriä.

Keskeisin vieraan vallan valtionalusten maahantuloa koskeva säädös on vieraan valtion valtionalusten ja valtion ilma-alusten pääsystä Tanskan alueelle rauhan aikana annettu asetus (jäljempänä maahantuloasetus, AND nr 224 af 16/04/1999: Anordning om fremmede orlogsfartøgers og militære luftfartøgers adgang til dansk område under fredsforhold). Asetusta sovelletaan vieraan vallan valtionalusten ja -valtionilma-alusten maahantuloon silloin, kun Tanska ja maahan tulevan valtionaluksen tai valtionilma-aluksen lähettäjävaltio eivät ole sotatilassa. Asetuksen perusteella maahantulolupaa on haettava kymmenen päivää ennen aiottua maahantuloa ja tilanteissa, joissa ei vaadita maahantulolupaa, mutta vieraille valtiolle on asetettu ilmoitusvelvollisuus maahantulosta, ilmoitus on annettava kolme päivää ennen maahantuloa. Puolustusministerillä on valtuudet poiketa asetuksen sisällöstä.

Tanskan maahantuloasetuksen perusteella vieraan vallan valtionalukset tarvitsevat tiettyjä laivareittejä lukuun ottamatta luvan Tanskan sisävesille saapumiseen. Kyseisten sisävesillä sijaitsevien laivareittien osalta riittää ilmoitus ja ulkovesien läpi tapahtuvasta viattomasta kauttakulusta ei tarvitse ilmoittaa, ellei vähintään kolme saman valtion valtionalusta kauttakulje samaan aikaan samasta paikasta. Hätätilanteissa lupamenettelyä ei tarvitse noudattaa, mutta hädässä olevan aluksen tulee tiedottaa Tanskan merenkulkuviranomaiselle saapumisestaan kansainvälisellä signaalilla.

Valtionilma-alusten osalta maahantulolupa on säädetty Tanskan maahantuloasetuksessa pakolliseksi. Valtionilma-alukset saavat lentää tai laskeutua Tanskan alueella ainoastaan, mikäli ne ovat antaneet ICAO:n (International Civil Aviation Organisation) lentosuunnitelman Tanskan ilmaliikennepalveluimelle ja ne noudattavat ICAO:n määrittämiä suuntaviivoja sekä Tanskan ilmailuviranomaisten määrittämiä säännöksiä. Maahantulevat valtionilma-alukset eivät saa suorittaa sotilaallisia tai tieteellisiä tehtäviä Tanskan alueella ilman erityislupaa. Maahan tulevissa valtionaluksissa saa olla ripustimet kiinnitettyinä, mutta niissä ei saa olla aseistusta tai kuvausvälineistöä. Elektronisten laitteiden käyttö muuhun kuin navigointiin on kielletty Tanskan alueella.

Tanskan puolustusvoimille on annettu vuonna 1989 ohjauskirje alueloukkauksista (CIR nr 25430 af 01/07/1989: Kundgørelse for Forsvaret. Cirkulære om afvisning af krænkelser af dansk område under fredsforhold). Ohjauskirjeessä tarkennetaan rauhanaikana tapahtuvaa aluevalvontaan liittyvää voimankäyttöä ja toimintatapoja.

Luvaton ilmakehu on kriminalisoitu Tanskan rikoslain (LBK nr 1360 af 28/09/2022: Bekendtgørelse af straffeloven) 110 a §:ssä. Lainkohdan perusteella se, joka ilman lupaa, joko tahallisesti tai tuottamuksellisesti ottaa valokuvia ilma-aluksen kyydistä Tanskan alueen yläpuolella tai julkaisee tällaisia laittomasti otettuja valokuvia, tuomitaan sakkorangaistukseen.

5.2.4 Viro

Viron keskeisin maahantuloa koskeva säädös on maanpuolustuslaki (riigikaitseadus). Säädöksen 35-43 §:t käsittelevät sotilaallista maahantuloa Viron valtakunnanalueelle. Maavoimien maahantuloa, voimankäyttöä ja lupamenettelyä käsitellään lain 35-42 §:ssä ja valtionalusten ja valtionaluusten maahantulosta on säädetty lain 43 §:ssä. Virossa toimivaltainen viranomaislain ilma- ja vesirajan valvomisessa on Viron puolustusvoimat ja maaraajan osalta poliisi. Puolustusvoimat ja poliisi voivat auttaa toisiaan tarvittaessa.

Viron maanpuolustuslain 35 §:ssä on listattu syyt, joiden nojalla vieraan valtion asevoimat saavat tilapäisesti oleskella Viron alueella. Sallittuja syitä ovat osallistuminen kansainväliseen sotilasoperaatioon tai -harjoitukseen, osallistuminen kansainvälisen sotilasesikunnan toimintaan, kauttakulku sekä yhteisten puolustushankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen. Lain 36 §:n perusteella vieraan vallan asevoimille voidaan myöntää joko kertaluontoinen tai useamman rajanylityksen mahdollistava lupa, jonka tulee pääsäännön mukaan sisältää merkintä oleskeluun käytettävistä sotilastukikohtista sekä vierailun ajankohdasta. Viron maanpuolustuslain 36 §:n perusteella toimivalta maahantulon käytännön järjestämisestä annetuista määräyksistä on sisäisestä turvallisuudesta vastaavalla ministerillä.

Vieraan vallan asevoimille myönnettävästä maahantuloluvasta vastaava taho riippuu Viron maanpuolustuslain 37-39 §:n perusteella vierailun tarkoituksesta sekä siitä, onko Virolla ja vierailun toisen osapuolen valtiolla voimassa olevaa keskinäistä sopimusta yhteisestä puolustuksesta. Kansainväliseen sotilasoperaatioon osallistuttaessa luvan vieraan vallan asevoimien maahantulosta myöntää Viron hallitus, mikäli maahan tulevien asevoimien valtion ja Viron välillä on yhteistä puolustusta koskeva sopimus. Muussa tapauksessa luvan myöntää Viron parlamentti. Edellä mainittu lupamenettely koskee tilanteita, joissa sotilasoperaatio suoritetaan Viron maaperällä sekä tilanteita, joissa varsinainen sotilasoperaatio tapahtuu vieraan valtion alueella. Kansainvälisiä sotaharjoituksia, kansainvälisen sotilasesikunnan toimintaa sekä yhteisten sotilashankkeiden toteuttamista varten myönnettävästä maahantuloluvasta päättää maanpuolustuspolitiikan sektorista vastaava ministeri. Vieraan vallan asevoimien kauttakululle myöntää luvan maanpuolustuspolitiikan sektorista vastaava ministeri, mikäli maahan tulevien asevoimien valtion ja Viron välillä on yhteistä puolustusta koskeva sopimus. Muussa tapauksessa luvan myöntää joukko-osaston suuruudesta riippuen joko maanpuolustuspolitiikan sektorista vastaava ministeri, Viron hallitus tai Viron parlamentti. Viron parlamentilla on lisäksi oikeus korvata maanpuolustuspolitiikan sektorista vastaavan ministerin ja Viron hallituksen tekemät päätökset koskien vieraan vallan asevoimien kauttakulua, mikäli vieraalla valtiolla ja Virolla ei ole voimassa olevaa yhteisen puolustuksen sopimusta.

Viron maanpuolustuslain 43 §:ssä säädetään diplomaattilupien myöntämisestä valtionaluoksille ja valtionaluoksille. Säännöksen 1 momentissa säädetään, että vieraan vallan aluksen tai -ilma-aluksen tarvitsemasta maahantuloluvasta päättää maanpuolustuspolitiikan sektorista

vastaava ministeri tai tämän siihen valtuuttama henkilö. Lupa tarvitaan Viron ilmatilaan, alue- tai sisävesille saapumiseen, Viron maa-alueelle laskeutumiseen tai Viron alueen yli lentämiseen. Viron maanpuolustuslain 43 §:n 2 momentin mukaan edellä mainittujen toimien vaatimasta lupamenettelystä säädetään Viron hallituksen antamilla säädöksillä. Säännöksen 3 momentin perusteella 1 momentin tarkoittama lupa voi olla kertaluontoinen tai se voi mahdollistaa useamman maahantulon.

Viron maanpuolustuslain nojalla on annettu kaksi asetusta, jotka tarkentavat maahantulolupasääntelyä. Ensimmäinen asetus käsittelee ulkomaisten valtioiden asevoimien, vieraiden valtioiden asevoimien jäsenten ja heidän huollettavien henkilöiden rajanylitystä sekä asevoimien ajoneuvojen ja tavaroiden maahantulon ilmoittamismenettelyä (Välisriigi relvajõudude, välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava piiriületusest ning relvajõudude sõidukite ja kauba üle piiri toimetamisest teavitamise kord, jäljempänä Viron maahantuloasetus). Toinen Viron maanpuolustuslain nojalla annettu asetus koskee lupamenettelyä valtionalusten pääsystä Viron alue- tai sisävesille sekä valtioniilma-alusten pääsystä Viron ilmatilaan (Välisriigi sõjalaevale territoriaal- või sisevetesse sisenemise loa ning välisriigi riiklikule õhusõidukile õhuruumi sisenemise loa andmise kord, jäljempänä Viron maahantulolupa-asetus).

Viron maahantuloasetusta sovelletaan vieraan vallan asevoimien saapumiseen Viron alueelle muussa kuin kansainväliseen sotilasoperaatioon osallistumistarkoituksessa. Asetuksen perusteella Viron maanpuolustuslain tarkoittaman maahantuloluvan myöntää maanpuolustuspolitiikan sektorista vastaava ministeri. Lupahakemuksen voi jättää Viron puolustusvoimat, vieras valtiovalta, kansainvälinen sotilasesikunta tai kansainvälinen sotilasoppilaitos ja se on jätettävä Viron puolustusministeriölle. Muiden kuin edellä mainittujen tahojen on jätettävä maahantulolupahakemus Viron puolustusvoimille, jonka tulee liittää hakemukseen kannanotto lupahakemuksen hyväksymisen tai hylkäämisen puolesta ja lähettää hakemus edelleen Viron puolustusministeriölle. Lupahakemuksesta on ilmettävä asetuksen vaatimat tiedot, kuten maahan tulevan vieraan vallan asevoimien jäsenen henkilötiedot, suunniteltu vierailun ajankohta ja paikka, suunniteltu rajanylityspaikka sekä virolaisen yhteyshenkilön tiedot.

Lisäksi asetus asettaa viranomaisille ilmoitusvelvollisuuden maahantuloluvasta muille asianomaisille viranomaisille sekä luvasta että mahdollisista havaituista poikkeamista annettujen lupatietojen ja toetutuneen maahantulon välillä. Viron puolustusvoimien on ilmoitettava annetusta maahantuloluvasta sekä annettava oleelliset tiedot sen sisällöstä poliisille ja rajavartiolaitokselle, mikäli vieraan vallan asevoimat eivät ole tulossa maahan kansainvälistä sotilasoperaatiota varten. Vieraan vallan asevoimien mukana tulevista ajoneuvoista ja tavaroista on ilmoitettava asianomaisen ministerin erillisen lainsäädännön nojalla antamien määräysten mukaisesti.

Viron maahantulolupa-asetusta sovelletaan muiden kuin Viron aluevalvontaan käytettävien Naton valtionalusten ja valtioniilma-alusten maahantulolupamenettelyyn. Asetus toistaa Viron maanpuolustuslain säännöksen maahantulolupien voimassaolosta ja ne voivat olla joko kertaluontoisia tai mahdollistaa useamman maahantulon samalle valtionalukselle tai valtioniilma-alukselle. Maahantulolupa ei ole tarpeellinen valtionalusten viattomalle kauttakululle, josta säädetään tarkemmin valtioniilma-alain (riigipiiri seadus) 13 §:ssä, mutta kauttakulusta on ilmoitettava Viron ulkoministeriölle diplomaattiteitse 48 tuntia ennen sen tapahtumista.

Maahantuloasetuksen perusteella maahantulolupaa on haettava pääsäännön mukaan vähintään viisi arkipäivää ennen aiottua maahantuloa Viron puolustusministeriöltä, jonka tulee pyytää

Viron puolustusvoimien kantaa maahantulon puoltamisen tai hylkäämisen puolesta viimeistään yhden arkipäivän kuluessa. Puolustusministeriön on tarvittaessa kuultava lisäksi muita asianomaisia viranomaisia. Maahantulolupahakemukseen on annettava päätös yhden arkipäivän kuluessa asianomaisten viranomaisten lausunnoista ja lupapäätökseen voidaan asettaa ehtoja.

Naton valtionalukselle voidaan myöntää maahantulolupa ilman asianomaisten viranomaisten kuulemista ja Naton pysyviin laivasto-osastoihin kuuluville valtionaluksille myönnetään kerran vuodessa kalenterivuoden mittainen maahantulolupa Viron puolustusvoimien toimittaman hakemuksen perusteella. Kyseisten valtionalusten tulee ilmoittaa aluevesille saapumisesta voimassa olevien Naton menettelytapojen mukaisesti Viron puolustusministeriölle, poliisille sekä rajavartiolaitokselle sekä tarvittaessa muille asianomaisille viranomaisille.

Naton jäsenvaltioiden ja Naton omien valtioniilma-alusten (esim. AWACS) maahantulolupiin sovelletaan samanlaista sääntelyä kuin Naton pysyviin laivasto-osastoihin kuuluviin valtionaluksiin ja niille myönnetään kerran vuodessa kalenterivuoden mittainen maahantulolupa, jonka myöntää Viron puolustusministeriö. Kyseisten valtioniilma-alusten ei tarvitse erikseen ilmoittaa maahantulostaan, ellei niiden varustukseen kuulu räjähteitä taikka tiedustelu-, tarkkailu-, maalinosoitus- tai elektronisen sodankäynnin laitteistoa. Edellä mainittua välineistöä kantavien muiden kuin Naton valtioniilma-alusten tulee sulkea kyseiset laitteistot sekä ilmoittaa maahantulostaan päivän etukäteen. Naton valtioniilma-aluksia koskee ilmoittamisvelvollisuus elektronisen sodankäynnin laitteiston maahantulon ja käytön osalta.

Diplomaattisia vierailuja koskevasta maahantulosta on säädetty ulkomaisille ilma-aluksille virallisiin vierailuihin tai muihin diplomaattisiin edustustoihin liittyvän lentoluvan myöntämismenettelyasetuksessa (Ametlike visiitidega või muu diplomaatiline missiooniga seotud välisriigi õhusõidukile lennuloa andmise kord). Asetusta sovelletaan vieraan valtion päämiehen, hallituksen jäsenen, muun ulkopoliittisesti tärkeän virallisen vierailun ja diplomaattisen edustuston muihin tarpeisiin tapahtuvan vierailun tarvitsemaan lupamenettelyyn, johon ei sovelleta Viron maanpuolustuslakia (näistä lennoista käytetään jäljempänä nimitystä erityislento). Viron ulkoasiainministeriön konsuliosaston pääjohtaja voi myöntää Euroopan unionin jäsenvaltion, Naton, Liechtensteinin ruhtinaskunnan tai Sveitsin valaliiton tarpeisiin tapahtuvalle erityislennolle maahantuloluvan ilman asetuksessa säädettyä lupamenettelyä.

6 Lausuntopalautte

6.1 Johdanto

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 26.6-21.8.2024. Lausuntopyyntö on ollut julkisesti saatavana lausuntopalvelu.fi-sivustolla. Lausunnot ja lausunnoista laadittu yhteenveto ovat saatavilla hankenumeraalla PLM003:00/2023 [säädosvalmistelu- ja kehittämishankkeet valtioneuvostossa -sivulta](#).

Lausuntopyyntö lähetettiin kaikille ministeriöille, tasavallan presidentin kansliaan, Pääesikuntaan, Rajavartiolaitoksen esikuntaan, Poliisihallitukseen, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, valtioneuvoston oikeuskanslerille sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin.

Esityksestä annettiin yhteensä 10 lausuntoa. Lausunnon antoivat seuraavat tahot: ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö, Pääesikunta, Suojelupoliisi, Poliisihallitus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Väylävirasto sekä Fintraffic Lennonvarmistus Oy. Lausunnonantajat ovat lausunnoissaan lähtökohtaisesti kannattaneet

aluevalvontalakiin ehdotettavia muutoksia. Tässä jaksossa selostetaan saatujen lausuntojen päälinjat.

6.2 Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo ja maassaolo (4 §)

Sisäministeriö on lausunnossaan todennut, että hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vieraan valtion sotilaaseen ei sovelleta ampuma-aselakia sellaisessakaan tapauksessa, jossa ampuma-aseen hallussapitoon ei edellytetä aluevalvontalain mukaista lupaa. Sisäministeriö näkee, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tulee vielä varmistaa, että valvontaviranomaisella on tosiasialliset mahdollisuudet selvittää, onko vieraan valtion sotilaspuvussa oleva henkilö oikeutettu pitämään hallussaan ampuma-asetta. Vastaava koskee siviilivaatetuksessakin kulkevaa vieraan valtion sotilasta. Lisäksi sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ampuma-aselaki jää näissä tapauksissa soveltamatta kokonaan eikä kantamiseen, kuljettamiseen ja säilyttämiseen voi antaa määräyksiä lupaehdoillakaan. Ääritapauksissa aseita voisi teoriassa säilyttää ilman normiohjausta ja kantaa asetta esimerkiksi vapaa-aikana. Tästä syystä olisi vielä jatkovalmistelussa hyvä selvittää, että aseiden kantamiseen voidaan kuitenkin asettaa säännöksiä ja lupamääräyksiä.

Poliisihallitus on lausunnossaan, kannattanut luonnoksessa ehdotettavaa sääntelyä. Poliisihallitus kuitenkin toteaa, että ampuma-aseiden maahantuonnissa ja hallussapidossa tulisi olla jonkinlaista kontrollia, vaikka mitään erillistä lupaa ei edellytettäisiinkään. Voisiko yksi vaihtoehto ollakin vieraan valtion asevoimilta edellytettävä ilmoitus, mitä ampuma-aseita sillä on ja mitä tarkoitusta varten.

Edellä kerrottujen lausuntojen johdosta säännöksen perusteluista on täydennetty. Lisäksi ampuma-aseisiin liittyviä huomioita koskien voidaan todeta, että mikäli kyse olisi esimerkiksi tilanteesta, jossa aluevalvontalain mukaista lupaa ei edellytettäisi, koska vieraan valtion sotilasta, olisi Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla, kyseisessä päätöksessä on mahdollisuus määrittää esimerkiksi sotilaalliset voimavarat ja siten tilanteet, joissa sotilaalla voi olla hallussaan ampuma-ase.

6.3 Poikkeus lupavelvollisuudesta (5 §)

Ulkoministeriö on lausunnossaan todennut, että se pitää tavoitetta kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja yhteistoimintaan liittyvien järjestelyjen selkeyttämistä tärkeänä. Tämä vastaisi myös kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain valmistelussa esillä ollutta käsitystä lupamenettelyjen soveltamisesta kyseisen lain mukaisissa avunpyyntötilanteissa ja selventäisi asian myös säädöstasolla.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on lausunnossaan todennut, että ehdotetun 5 §:n mukaan vieraan valtion ilma-alukselta ei edellytettäisi lentosuunnitelman toimittamista, jos maahantulo liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Muutosehdotusta perustellaan sillä, että esimerkiksi Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyösopimuksen 11 artiklassa ei nimenomaisesti edellytetä ilma-aluksilta lentosuunnitelman toimittamista.

Ilmaliikennepalvelun tarjoajaa valvovana viranomaisena Liikenne- ja viestintävirasto pitäisi välttämättömänä, että esityksen perusteluista kävisi selkeästi ilmi, miten ilmaliikennepalvelun tarjoajan odotetaan jatkossa toimivan, jos/kun yleisen ilmaliikenteen käytössä olevaan valvottuun ilmatilaan jatkossa saapuu vieraan valtion ilma-alus ilman lentosuunnitelmaa. Samoin esityksen vaikutusten arvioinnissa olisi kuvattava muutoksen vaikutuksia siviili-ilmailun turvallisuuteen ja sujuvuuteen.

Finntraffic Lennonvarmistus Oy toteaa lausunnossaan, että lentosuunnitelman vapautukseen liittyvää pykälää tulisi täsmentää siten, että vapautus koskee vain Suomen suvereniteetin turvaamista ja tunnistustoimenpiteitä koskevia lentoja. Lennonvarmistuspalvelun alaisille lennoille tulee laatia lentosuunnitelma ICAO:n säädösten mukaisesti.

Esityksen jatkovalmistelussa on katsottu, ettei säännöstä ole tarkoituksenmukaista rajata vain tilanteisiin, joita Finntraffic Lennonvarmistus Oy on lausunnossaan esittänyt. Finntraffic Lennonvarmistus Oy:n sekä Liikenne- ja Viestintäviraston lausuntojen johdosta 5 §:ää on esityksen jatkovalmistelussa täydennetty siten, että Puolustusvoimat on velvollinen yhteen sovittamaan ilmaliikenteen yhdessä ilmaliikennepalvelun tarjoajan kanssa. Samalla 5 §:n säännöskohtaisia perusteluita on täydennetty.

6.4 Lupaviranomaiset sekä lupa- ja ilmoitusmenettely (10 §)

Pääesikunta on esittänyt 10 §:n ensimmäisen momentin osalta harkittavaksi, että Pääesikunta korvataan Puolustusvoimilla. Muutos mahdollistaisi sen, että Puolustusvoimat voisi lain puitteissa sisäisesti päättää ja määrittää lupa-asioiden ratkaisusta vastuullisen tahon.

Esityksen jatkovalmistelussa on katsottu, ettei säännöksen sanamuotoa ole tarkoituksenmukaista muuttaa niin, että Pääesikunta korvattaisiin Puolustusvoimilla. Koska Pääesikunta on säännöksen tarkoittama lupaviranomainen, on täten myös täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen vuoksi selkeämpää, että lupaviranomaisena toimii nimenomaan Pääesikunta.

6.5 Luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset (19 §)

Sisäministeriö on todennut, että 19 §:n perustelujen mukaan Suojelupoliisille tulisi laatimaan yritysturvallisuusselvityksen pykälän tarkoittamassa tilanteessa. Sisäministeriö toteaa, että perusteluissa on viitattu turvallisuukselvityslain 9 §:ään, jossa myös Pääesikunta on säädetty toimivaltaiseksi viranomaiseksi. Esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnissa ei ole otettu kantaa siihen, mitä sääntely mahdollisesti tarkoittaisi Suojelupoliisiin kannalta.

Myös Suojelupoliisi on lausunnossaan todennut, että esitysluonnoksessa ei ole esitetty tarkempia perusteluja sille, miksi kyseisessä tilanteessa Suojelupoliisi olisi toimivaltainen viranomainen päättämään yritysturvallisuusselvityksen laatimisesta. Suojelupoliisi on todennut lisäksi, että esitysluonnoksen vaikutuksissa ei millään tavalla kuvata yritysturvallisuusselvitysten laatimista koskevan säännösesityksen vaikutuksia eikä esitetä arviota säännösluonnoksen perustella laadittavien yritysturvallisuusselvitysten lukumäärästä.

Esityksen jatkovalmistelussa 19 §:n perusteluja on täydennetty siltä osin, miksi Pääesikunta ei olisi toimivaltainen viranomainen laatimaan yritysturvallisuusselvitystä pykälän tarkoittamassa tilanteessa. Lisäksi esityksen vaikutusarviointia on täydennetty liittyen viranomaisvaikutuksiin sekä siihen, kuinka paljon yritysturvallisuusselvityksiä tulisi hakemaan Suojelupoliisilta.

Oikeusministeriö on todennut lausunnossaan, että ehdotetun 19 §:n 3 momentin mukaan lupaviranomainen voisi hakea luvanhakijasta turvallisuusselvityslaisissa tarkoitettua yritysturvaluusselvityksen laatimista, mikäli luvan perusteella harjoitettavassa toiminnassa muodostuu maanpuolustuksen kannalta sellaista tietoa, joka viranomaisen asiakirjaan merkittynä olisi lain mukaan salassa pidettävää. Ehdotus merkitsee asiallisesti laajennusta turvallisuusselvityslain 33 §:ään, jossa säädetään yritysturvaluusselvityksen hakemiseen oikeutetuista. Ehdotus muistuttaa kyseisen pykälän 1 momentin 2 kohtaa, jonka mukaan yritysturvaluusselvitystä voi hakea ”viranomainen, jonka on tarkoitus tehdä sopimus selvityksen kohteen kanssa, jos sopimuksen yhteydessä yritykselle annetaan tai sopimuksen johdosta syntyy turvallisuusluokkaan I–III kuuluvaksi luokiteltuja asiakirjoja tai muita salassa pidettäviä asiakirjoja, jos näihin asiakirjoihin sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa salassapitosäännöksessä tarkoitettulle yleiselle tai yksityiselle edulle”. Tässä säännöksessä ja aluevalvontalakiin ehdotettavassa säännöksessä olisi molemmissa kyse samankaltaisesta suojattavasta intressistä. Turvaluusselvityslain lähtökohtiin nähden ehdotus on siten hyväksyttävissä.

Oikeusministeriö on lausunnossaan esittänyt myös huomioita koskien ehdotetun säännöksen sanamuotoon. Oikeusministeriön lausunnon johdosta 19 §:n sanamuotoa on täsmennetty.

6.6 Aluevalvontayhteistyö (24 d §)

Pääesikunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että 24 d §:n esitetty muotoilu rajaa aluevalvontayhteistyön Naton kanssa kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain päätöksenteon piiriin. Pykälässä olisikin syytä täsmentää Naton kanssa tehtävän aluevalvontatoiminnan päätöksentekoa. Kuten yllä on kuvattu, Naton johtamaa tai Naton ja sen jäsenvaltioiden kanssa yhteistyönä tehtävää AKV/AKT-toimintaa ei Pää-esikunnan näkemyksen mukaan tule eriyttää kansallisesta Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta. Pykälää tulisi täydentää säännöksillä, jotka erityislakina syrjäyttäisivät yleislakina olevan kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain mukaisen päätöksenteon. Päätöksentekosäännökset olisivat rajattuja Natoon ja sen jäsenvaltioihin sekä vain aluevalvontayhteistyöhön.

Pääesikunnan huomioon liittyen voidaan todeta, että tarve säännöksen muuttamiselle on tunnistettu. Tällä esityksellä ei kuitenkaan tehdä muutoksia nykyisiin päätöksentekoon liittyviin toimivaltajärjestelyihin. Päätöksentekojärjestelmää on tarkoitus tarkastella erillisessä hankkeessa yhdessä muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Ulkoministeriö on lausunnossaan todennut, että se tukee periaatteessa esitettyä tarvetta nostaa ”Pohjois-Atlantin liitto” EU:n ja kansainvälisen järjestön rinnalle aluevalvontalain 24 d §:ssä, mutta esittää puolustusministeriön harkittavaksi, olisiko asianmukaisempaa muuttaa aluevalvontalain 24 d §:ää vasta samassa yhteydessä mahdollisen tulevan kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain muutoksen yhteydessä, jotta kokonaisuutta käsiteltäisiin johdonmukaisesti.

Esityksen jatkovalmistelussa katsottiin, että säännösmuutos on tarkoituksenmukaista tehdä Pohjois-Atlantin liiton puolustuspoliittisen merkittävyyden ja säännöksen soveltamisalan selkeyttämisen vuoksi.

6.7 Muut huomiot

Ulkoministeriö on lausunnossaan todennut, että se pitää esityksen tavoitetta Suomen Nato-jäsenyyden huomioimisesta maahantuloon ja maahantulolupiin liittyvissä säännöksissä tärkeänä. Lisäksi ulkoministeriö pitää hyvänä, että ehdotetuilla säännöksillä pyritään joustavoittamaan yhteistyötä Naton jäsenvaltioiden kanssa niiden joukkojen saapuessa Suomeen, esimerkiksi harjoitustoiminnasta johtuen.

Ulkoministeriö toteaa lausunnossaan, että se esitettyjä muutoksia sinänsä perusteltuina, mutta soveltajan kannalta selkeämpää olisi voinut olla sääntelytapa, jossa kansainväliset velvoitteet ja kansainväliseen apuun ja yhteistoimintaan liittyvät poikkeukset koottaisiin omiin erillisiin säännöksiin. Lausuntokierroksella olevassa versiossa kyseisiä poikkeuksia ei ole kaikilta osin käsitelty säännöksissä johdonmukaisesti. Esimerkiksi esitysluonnoksessa 5 §:n 4 momentista puuttuu viittaus kansainvälisiin velvoitteisiin.

Ulkoministeriö esitti lausunnossaan myös, että olisi hyödyllistä, jos hallituksen esityksen jaksossa 2.1 käsiteltäisiin myös aluevalvontalain 3 §:ää ja sen suhdetta lain muihin pykäliin otettuihin Suomen kansainvälisiä velvoitteita koskeviin poikkeuksiin. Ulkoministeriö esitti myös, että myös Nato SOFAn suhdetta aluevalvontalakiin avattaisiin esityksessä sekä että olisiko Suomen ja Yhdysvaltojen välistä puolustusyhteistyösopimusta ja sen mukaisia aluevalvontalain soveltamisen piiriin kuuluvia määräyksiä hyödyllistä käsitellä lyhyesti esitysluonnoksen jaksossa 2.1. Ulkoministeriön huomioiden johdosta hallituksen esityksen jaksoa 2.1 on täydennetty näiltä osin.

Lisäksi ulkoministeriön huomioon koskien esityksessä valittua sääntelytapaa todetaan, että tässä hallituksen esityksessä valittiin kyseinen sääntelytapa johtuen voimassa olevan aluevalvontalain systematiikasta, jossa lupasäännökset sisältyvät moneen eri säännökseen. Ulkoministeriön huomion vuoksi esitystä on täydennetty siten, että siinä johdonmukaisesti huomioitaisiin poikkeukset, jotka johtuvat kansainvälisistä velvoitteista sekä kansainväliseen avusta ja yhteistoiminnasta.

Oikeusministeriö on lausunnossaan todennut, että ehdotettaviin pykäliin ei sisälly lupaharkintaa ohjaavia aineellisia säännöksiä esimerkiksi siihen liittyen, millaisesta määrästä sotilaita, ajoneuvoja tai aluksia Suomen alueelle tulisi ja missä tarkoituksessa. Viranomaisen harkintavalta lupien myöntämisessä vaikuttaisi siten olevan hyvin laaja. Oikeusministeriön mukaan esitysluonnoksessa kuvataan varsin vähäisesti, minkä kokoisen sotilasosaston maahantuloon lupa voitaisiin myöntää 10 §:n mukaisesti, missä tarkoituksessa ja kuinka pitkälle ajanjaksolle.

Oikeusministeriö on viitannut voimassa olevaa aluevalvontalakia koskevaan perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 21/2000 vp). Oikeusministeriö on todennut, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön voi tulkita ilmentävän lähtökohtaa, jonka mukaan suurempien sotilasosastojen maahantuloa koskevassa päätöksenteossa pitää huomioida valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toimivallasta ja eduskunnan vaikutusmahdollisuuksista perustuslaissa säädetty.

Oikeusministeriön huomioon liittyen voidaan todeta, että voimassa oleva laki kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta on velvoittavaa lainsäädäntöä, jota tulee soveltaa sen 1 §:n tarkoittamissa tilanteissa. Näin ollen esimerkiksi aluevalvontalain maahantulolupaa koskevilla säännöksillä ei voida kiertää kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain säännöksiä. Aluevalvontalain tulee mahdollistaa tietyissä

tilanteissa luvan myöntäminen esimerkiksi vieraan valtion sotilaiden pitkäaikaiseenkin maassaoloon Suomen alueella. Täten laissa ei ole tarkoituksenmukaista rajoittaa sitä, kuinka pitkäksi ajaksi maahantulolupa voidaan myöntää olemaan voimassa. Oikeusministeriön huomion johdosta 4 §:n säännöskohtaisia perusteluita on täsmennetty.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo lausunnossaan, että esitetyt muutokset ovat perusteltuja myös huoltovarmuuden kannalta. Osana huoltovarmuutta sotilaallinen huoltovarmuus tukee puolustuskykyämme. Sotilaallinen huoltovarmuus liittyykin yleiseen huoltovarmuuteen, siviiliyhteiskunnan varautumiseen ja siviiliyhteiskunnasta saataviin resursseihin, johon muun muassa digitaalisuus, hybridivaikuttaminen ja kybertoimintaympäristö tuovat haasteen. Turvallisuusympäristön muutokseen ja yleiseen teknologioiden kehitykseen liittyvä tarve reagoida entistä nopeammin erilaisiin häiriötilanteisiin korostaa hallinnonalojen välisten ennakoivien varautumistoimien, ajantasaisen lainsäädännön, riittävien viranomaisten toimivaltuuksien ja viranomaisprosessien tehokkuuden merkitystä. Logistiikan, materiaalisen varautumisen ja näiden osana sotilaallisen liikkuvuuden merkitys on kasvanut turvallisuusympäristön muutosten ja Suomen Nato-jäsenyyden myötä. Naton resilienssityö liittyy vahvasti kokonaismaanpuolustuksen kehittämiseen ja sotilaalliseen liikkuvuuteen, jossa huomioitava paitsi uudet uhkakuvat, myös syvenevän puolustusyhteistyön mahdollisuudet. Osaltaan ehdotetut muutokset tukevat myös kriittisen infrastruktuurin ja kuljetuslogistiikan suojaamisen kehittämistä. Tämä edellyttää konkreettisia kehittämistoimia ja normiohjauksen (lupamenettelyt, tullit ym.) kehittämistä paitsi puolustushallinnossa, myös hallinnonalojen välisessä yhteistyössä, kansainvälisten kumppanimaiden kanssa ja suhteissa elinkeinoelämään.

Lisäksi joissain lausunnoissa on esitetty joitakin teknisluonteisia huomioita esitykseen, jotka on otettu esityksen jatkovalmistelussa huomioon.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Aluevalvontalaki

4 §. *Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtioniilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo ja maassaolo.* Voimassa olevan pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöä, koska pykälässä säädettäisiin vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtioniilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulosta. Voimassa olevan 4 §:n 1 momenttiin yhdistettäisiin voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin säännös siitä, että vieraan valtion valtioniilma-alus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen tai maahantuloa koskevan luvan perusteella. Sama koskee vieraan valtion valtionalusta, jollei kysymys ole viattomasta kauttakulusta.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtioniilma-alus ja valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain sille hakemuksesta myönnetyn maahantuloluvan perusteella. Valtionalus ei tarvitse lupaa maahantuloon, jos kyse on viattomasta kauttakulusta. Pääsääntönä laissa säilyisi edelleen siten se, että vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtioniilma-alus ja valtionalus tarvitsee luvan tullakseen Suomeen ja ollakseen Suomen alueella, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

Tällainen momentissa tarkoitettu kansainvälinen sopimus voi olla esimerkiksi Suomen ja toisen valtion kahdenvälinen puolustusyhteistyösopimus, jos sopimuksessa on sovittu oikeudesta tulla Suomen alueelle. Tällainen puolustusyhteistyösopimus on edellä jaksossa 2.1.2 kuvattu Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus. Toisaalta esimerkiksi Nato SOFA ei ole

momentissa tarkoitettu Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus, koska Nato SOFA ei itsessään muodosta vieraan valtion joukoille oikeutta maahantuloon vastaanottajavaltion alueelle, vaan tämä edellyttää aina vastaanottajavaltion suostumusta kuten jaksossa 2.1.1 on kuvattu.

Kuten voimassa olevassa laissa, säännöksessä ei säädettäisi nimenomaisesti siitä, kuinka kauan lupa voi olla voimassa. Aluevalvontalain tulee mahdollistaa luvan myöntäminen esimerkiksi Puolustusvoimiin tai Naton komentorakenteeseen komennettujen vieraan valtion sotilaiden pitkäaikaiseenkin maassaoloon Suomen alueella. Täten laissa ei ole tarkoituksenmukaista rajoittaa sitä, kuinka pitkäksi ajaksi maahantulolupa voidaan myöntää olemaan voimassa. Tilanteet arvioitaisiin tapauskohtaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille, sotilasajoneuvolle, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voidaan myöntää Suomen alueelle tuloon lupa ilman hakemusta. Pääesikunnan on ennen luvan myöntämistä tehtävä ilmoitus puolustusministeriölle.

Momentti olisi kokonaan uusi. Muutos olisi tarpeellinen etenkin ennakoimattomissa kiireellisissä tilanteissa. Mahdollisuus myöntää maahantulolupa ilman hakemusta voisi liittyä esimerkiksi tilanteeseen, jossa vieraan valtion sotilaita sekä valtion ilma-aluksia toimii Suomen lähialueella kansainvälisessä harjoituksessa ja Suomessa tapahtuvaan harjoitustoimintaan tarvittaisiinkin esimerkiksi sellaisia ilma-aluksia, joilla ei ole maahantulolupaa valmiina. Tällaisessa tilanteessa Pääesikunta voisi tarvittaessa myöntää maahantuloluvan ilman nimenomaista hakemusta menettelyn joustavoittamiseksi. Myös mahdollisen valmiuden kohottamisen tilanteessa voisi syntyä tarve joustavasti myöntää esimerkiksi vieraan valtion ilma-alukselle maahantulolupa ilman että odotetaan kyseisen valtion lähetystön tekemää nimenomaista hakemusta. Momentissa myös säädettäisiin, että Pääesikunnan on tehtävä puolustusministeriölle ilmoitus ennen luvan myöntämistä. Tämä olisi tarkoituksenmukaista, koska aluevalvontalain 10 §:n mukaan puolustusministeriö voi pidättää itselleen päätösvallan muutoin Pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa lupa-asiassa. Näin ollen ennen luvan myöntämistä annettavalla ilmoituksella turvattaisiin aluevalvontalain 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla se, että puolustusministeriö voisi tarvittaessa pidättää itsellään päätösvallan muutoin Pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa lupa-asiassa.

Vaikka säännöksessä mahdollistettaisiin maahantuloluvan myöntäminen ilman nimenomaista hakemusta, lähtökohtana kuitenkin säilyisi, että maahantulolupa myönnettäisiin Pääesikunnalle toimitetun hakemuksen perusteella.

Aluevalvonta-asetuksen 1 §:n mukaan hakijavaltion sotilaan, sotilasosaston, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen ja valtionaluksen Suomen alueelle tuloa koskeva lupahakemus toimitetaan pääesikunnalle hyvissä ajoin ja viimeistään kuusi työpäivää ennen suunniteltua Suomen alueelle saapumista, jollei jäljempänä toisin säädetä. Säännöksessä tarkoitettua hakijavaltion on tulkittu tarkoittavan valtion lähetystöä tai Suomeen akkreditoitua sotilasasiainmiestoimistoa. Koska näin ollen on edellytetty, että lupahakemus tulee vieraan valtion lähetystöltä tai Suomeen akkreditoitulta sotilasasiainmiestoimistolta, ehdotettavalla sääntelyllä pystyttäisiin tarvittavissa tilanteissa helpottamaan maahantuloprosessia sekä poistamaan turhaa byrokratiaa.

Luvan myöntäminen ilman nimenomaista hakemusta ei kuitenkaan estäisi maahantuloon liittyvien tarvittavien tietojen saamista. Lisäksi ennen luvan myöntämistä Pääesikunta arvioisi jokaisessa tilanteessa, että sillä on tarvittavat tiedot, esimerkiksi ilma-aluksen saapumisaika ja -paikka, luvan myöntämiseksi. Mikäli vaadittavissa tiedoissa olisi puutteita, ei lupaa

myönnettäisi. Näin ollen aluevalvontaviranomaisella olevaan tilannetietoon ei kevennetyllä menettelyllä olisi vaikutuksia.

Pykälän 3 momentin mukaan, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sotilaalla ei saa olla ampuma-asetta Suomen alueella, ellei siihen ole myönnetty lupaa. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 4 §:n 2 momenttia. Momentissa on maininta Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta. Esimerkiksi Nato SOFA on Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus, joilla sopimuspuolet ovat sopineet asevoimiensa oikeudellisesta asemasta niiden oleskellessa toisen sopimuspuolen alueella. Nato SOFAn VI artiklassa määrätään joukkojen jäsenten oikeudesta kantaa aseita. Artiklan mukaan joukkojen jäsenet voivat pitää hallussaan ja kantaa aseita sillä ehdolla, että niillä on siihen määräystensä nojalla oikeus. Vastaanottajavaltio voi lisäksi esimerkiksi pyytää ennakoilmoitusta maahantuotavista ja siellä kannettavista aseista. Sopimus ei siten itsessään anna oikeutta tuoda aseita toisen valtion alueelle.

Pykälän 4 momentin mukaan mitä 3 momentissa säädetään, ei koske vieraan valtion sotilasta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain (418/2017) tai puolustusvoimista annetun lain (551/2007) nojalla.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että tilanteissa, joissa olisi olemassa päätös sellaisesta Suomen alueella tapahtuvasta yhteistoiminnasta tai avun vastaanottamisesta, edellytettäisiin vielä erikseen aluevalvontalain mukainen lupa sille, että vieraan valtion sotilaalla saisi olla ampuma-ase Suomen alueella. Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla tehtävässä päätöksessä määritettäisiin reunaehdot yhteistoiminnalle tai avun antamiselle.

Lisäksi Pääesikunta sopii Poliisihallituksen kanssa Poliisihallitukselle ilmoitettavista tiedoista, esimerkiksi Suomeen tulevien sotilaiden mukana tulevasta ampuma-aseista sekä aseiden ja ampumatarvikkeiden kuljetuksista. Aluevalvonnan lupaviranomainen huolehtii tiedonkulusta poliisin kanssa. Tarvittaessa poliisi voi olla yhteydessä tilannekuvaa ylläpitävään Puolustusvoimien osoittamaan yhteyspisteeseen poliisin johtokeskuksen kautta. Pääesikunta ilmoittaa myös

oma-aloitteisesti poliisin tehtäviin vaikuttavista tapahtumista. Huomionarvioista on myös, että esimerkiksi Nato SOFAn peruseriaatteisiin kuuluu vastaanottajavaltion lainsäädännön kunnioittaminen. Nato SOFAn II artiklan mukaan joukot, siviilihenkilöstö ja niiden jäsenet sekä näiden huollettavat ovat velvollisia kunnioittamaan vastaanottajavaltion lakia ja pidättymään kaikista sopimuksen hengen vastaisista toimista.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolosta sekä muista lupamääräyksistä ja ehdoista.

4 a §. Toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa. Pykälän 1 momentin mukaan Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille, sotilasajoneuville, valtioniilma-alukselle ja valtionalukselle voitaisiin myöntää Suomen alueelle tuloon lupa, joka on voimassa enintään yhden kalenterivuoden pituisen määräajan kerrallaan. Säännös vastaisi muuten voimassa olevan aluevalvonnasta annetun asetuksen 3 §:n 1 momenttia, mutta siinä säädettäisiin myös, että toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa voitaisiin Suomen Nato-jäsenyydestä johtuen

myöntää myös Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltiolle. Nyt tehtävällä lainmuutoksella asetustasoinen sääntely nostettaisiin lain tasolle.

Vaikka säännöksessä mainituille valtioille olisi mahdollista myöntää toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa, eli niin sanottu vuosilupa, säilyisi harkinta luvan myöntämisestä sekä siihen perustuvista maahantuloista aina jokaisessa yksittäisen maahantulon tapauksessakin Suomella. Vuosiluvan saaneen valtion tulee ilmoittaa Pääesikunnalle aikomuksestaan käyttää vuosilupaa maahantuloon. Tämä vaatimus asetetaan lupaehdoissa. Lisäksi Euroopan puolustusviraston rajanylityksiä koskevien lupamenettelyjen tehostamista koskevan projektisopimuksen puiteissa tehtyjen ilma- ja pintaliikkuvuuden lupamenettelyjen teknisiin järjestelyasiakirjoihin (CBMP SURFACE TA ja CBMP AIR TA) sisältyy vaatimus ilmoittaa tulovaltiolle vuosilupaun perustuvasta maahantulosta kaksi vuorokautta ennen aiottua maahantuloa. Näin ollen Pääesikunnalla olisi aina tieto mahdollisesta maahantulosta.

Vuosiluvan myöntämiselle sekä sen käyttämiselle tulee olla selkeä peruste, joka yleensä on yhteistoiminta Suomen kanssa. Vuosilupia myönnetään lähtökohtaisesti esimerkiksi kuljetuslentoja (logistiset kuljetukset Suomeen tai Suomen kautta) ja kauttakulkua varten, sotilaallisia harjoituksia varten sekä humanitäärisiä lentoja sekä ympäristövalvontaa ja siihen liittyviä lentoja varten.

Lupa- ja aluevalvontaviranomaisella olisi edelleen aina tarvittaessa mahdollisuus puuttua tai antaa tarkentavia ohjeita maahantuloon liittyen.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettun luvan voimassaoloa voitaisiin jatkaa ilman hakemusta, jos luvan myöntämisen edellytyksissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Säännös mahdollistaisi vuosilupien uusimisen joustavammin niin lupaviranomaisen kuin sen valtion, jolle lupa myönnetään, näkökulmasta, koska Pääesikunta kykenee tarvittaessa uusimaan vuosiluvan ilman nimenomaista hakemusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolon jatkamisesta sekä muista lupamääräyksistä ja -ehdoista.

5 §. Poikkeus lupavelvollisuudesta. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän aineellista sisältöä, koska siinä säädettäisiin tilanteista, jolloin vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtioniilma-alus tai valtionalus saisi tulla Suomeen ja olla maassa ilman sille myönnettyä maahantulolupaa.

Pykälän 1 momentin mukaan Suomeen viralliselle käynnille saapuvaa vieraan valtion päämiestä kuljettava valtioniilma-alus tai valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa ilman 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa. Pykälä vastaisi muuten voimassa olevan lain 5 §:n 2 momenttia, mutta siinä viitattaisiin nyt muutettavaksi ehdotettavaan 4 §:n 1 momenttiin sekä uuteen 4 a §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vieraan valtion sotilalta, sotilasajoneuvolta, valtioniilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytetä 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa, jos maahantulo liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa säädetään ylempien valtioneelinten päätöksenteosta erilaisissa merkittävissä kansainvälisen avun tai yhteistoiminnan tilanteissa. Lakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan ylimpien valtioneelinten päätöksentekoon, jos kyse on avusta, joka 1) joka perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan; 2) joka perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan; 3) johon sisältyy merkittäviä sotilaallisia voimavaroja; 4) johon voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä; 5) joka on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää tai 6) laajakantoista ja periaatteellisesti tärkeää.

Puolustusvoimista annetun lain 4 a §:n mukaan jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa (418/2017) muuta säädetä, puolustusministeriö voi ulkoministeriötä kuultuaan pyytää Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä taikka päättää Puolustusvoimien yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa Suomen alueella ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956) päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt. Hallituksen esityksen HE 193/2022 vp mukaan säännöksen mukainen puolustusministeriön päätöksenteko olisi tarkoitettu vähämerkityksellisempiin tilanteisiin kuin kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain soveltamisalaan kuuluvat.

Voimassa olevan aluevalvontalain 24 d §:ssä säädetään aluevalvontayhteistyöstä. Säännöksen mukaan tuen pyytamisestä toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä aluevalvontaa varten ja yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa aluevalvonnassa säädetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa ja puolustusvoimista annetussa laissa. Puolustusvoimat voi 1 momentissa tarkoitettua päätöksen perusteella ryhtyä päätöksen toimeenpanoa koskeviin toimiin.

Tapaukset, joissa vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtioneelma-alue tai valtioneelalus saisi tulla Suomen alueelle ilman 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettua maahantulolupaa voisivat siten koskea esimerkiksi tilannetta, jossa olisi tehty päätös aluevalvontayhteistyöstä kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla. Tilanne voisi koskea myös muutakin yhteistoimintaa tai avun antamista Suomelle, mikä edellyttäisi vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtioneelma-alueen tai valtioneelaluksen tulemista Suomen alueelle. Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla tehtävässä päätöksessä määriteltäisiin myös reunaehdot yhteistoiminnalle tai avun antamiselle.

Kuten edellä jaksossa 2.1 on kuvattu, lähtökohtana on pidetty, että aluevalvontalain 24 d §:n tarkoittamissa tilanteissa erillistä aluevalvontalain mukaista lupaa Suomen alueelle tuloon ei edellytetä. Selvyyden vuoksi asiasta ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi nimenomaisesti laissa.

Pykälän 3 momentin mukaan vieraan valtion valtioneelma-alue tai valtioneelalus saa aluevalvontaviranomaisen tai muun viranomaisen pyynnöstä tulla kiireelliseen pelastustehtävään, rajaturvallisuustehtävään tai ympäristövahinkojen torjuntatehtävään taikka talvimerenkulun avustustehtävään Suomen alueelle ilman 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:ssä tarkoitettua lupaa. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava pyynnöstään Pääesikunnalle. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttia, eikä siihen esitetä muutoksia.

Pykälän 4 momentin mukaan, jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion valtioni ilma-aluksen lennosta on toimitettava ilmaliikennepalvelun tarjoajalle asianmukainen lentosuunnitelma ennen ilma-aluksen tuloa Suomen alueelle. Lisäksi vieraan valtion valtioni ilma-aluksen, joka tulee Suomen alueelle muussa kuin viattoman kauttakulun tarkoituksessa, on ennen Suomen alueelle tuloa ilmoitettava aluevalvontaviranomaiselle aluevesirajan ylityspaikka ja -aika. Säännös vastaisi muuten voimassa olevan lain 5 §:n 4 momenttia, mutta siihen lisättäisiin maininta Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta. Säännöstä olisi tarkoituksenmukaista täsmentää edellä kerrotulla tavalla, koska esimerkiksi Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyösopimuksen 11 artiklassa ei nimenomaisesti edellytetä ilma-aluksilta lentosuunnitelman toimittamista tai aluksilta ilmoitusta aluevesirajan ylittämisestä.

Pykälän 5 momentin mukaan vieraan valtion valtioni ilma-alukselta ei edellytettäisi lentosuunnitelman toimittamista, jos maahantulo liittyy 3 momentissa tarkoitettuun tilanteeseen taikka Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevista päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Puolustusvoimat olisi velvollinen yhteensovittamaan ilmaliikenteen yhdessä ilmaliikennepalvelun tarjoajan kanssa. Momentti olisi kokonaan uusi.

Lentosuunnitelma on lennonvalmisteluun liittyvä tavanomainen toimi, jolla varmistetaan muun muassa se, että ilma-alus saa tarvitsemansa ilmaliikennepalvelun ja ettei ilma-aluksen saapuminen ilmatilaan käynnistä ylimääräistä viranomaisvalvontaa. Sotilasilmailussa lentosuunnitelmia käytetään yleisesti pitkälti siviili-ilmailun säännöin erityisesti silloin kun toimitaan yleisen ilmaliikenteen periaatteiden pohjalta (esimerkiksi miehistönkuljetus ja rahdinkuljetus). Sen sijaan operatiivisten lentotehtävien, kuten alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehtävien sekä sotilastiedusteluun liittyvien lentojen, yhteydessä lentosuunnitelmia ei välttämättä laadita. Lisäksi valmiuden säätelyyn liittyvä sotilaallisten suorituskykyjen projisointi saattaa edellyttää, ettei toiminnan yksityiskohtia paljastavia lentosuunnitelmia voida tehdä.

Näin ollen olisi tarkoituksenmukaista säätää, ettei lentosuunnitelman toimittamista edellytettäisi tilanteissa, joissa vieraan valtion ilma-aluksen maahantulo liittyy 3 momentissa tarkoitettuun tilanteeseen taikka Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Tällöin toiminnassa voi olla kyse esimerkiksi yhteistyöstä liittyen alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen, jolloin lentosuunnitelmia ei välttämättä laadita. Pykälän 3 momentissa tarkoitettut tilanteet ovat puolestaan jo säännöksen sanamuodonkin mukaan kiireellisiä, jolloin lentosuunnitelmaa ei välttämättä ehdittäisi edes toimittaa.

Vaikka tietyistä lennoista ei nimenomaista lentosuunnitelmaa toimitettaisi, on lentoturvallisuuden vuoksi varmistettava tiedon kulkeminen Puolustusvoimien sekä ilmaliikennepalvelun tarjoajan välillä. Siksi ehdotetaan, että Puolustusvoimat olisi velvollinen yhteensovittamaan ilmaliikenteen yhdessä ilmaliikennepalvelun tarjoajan kanssa. Tällöin ilmatilanhallintayksikkö pystyy varmistamaan siviili-ilmailun turvallisuuden ja sujuvuuden. Lisäksi kaikissa tapauksissa Puolustusvoimat pitää yllä tilannekuvaa Suomeen saapuvista sotilaslennoista sekä tällaisista lennoista Suomen alueella. Yhteensovittamismenettelyllä varmistetaan tilannetietoisuus sekä koordinaatio Puolustusvoimien ja ilmaliikennepalvelun tarjoajan välillä.

Pykälän 6 momentin mukaan vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen ja valtionaluksen Suomen alueelle tulosta ja maassaolosta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa olisi tehtävä ennalta ilmoitus Pääesikunnalle. Momentti vastaisi muuten voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentin sisältämää säännöstä ilmoituksen tekemisestä Pääesikunnalle, mutta lisäksi momentissa säädettäisiin ilmoituksen tekemisestä myös pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin lisäksi asetuksenantovaltuus antaa valtioneuvoston asetuksella säännöksiä 6 momentissa tarkoitetun ilmoituksen jättämisestä ja ilmoitukseen liitettävistä selvityksistä.

6 §. Valtionilma-alusta koskevat erityisrajoitukset. Pykälän johdantokappaleeseen ehdotetaan lisättäväksi maininta Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta. Kuten jaksossa 2.1.2 on kerrottu, puolustusyhteistyöstä Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehty sopimus on Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus. Sopimuksen 11 artiklassa säädetään ilma-alusten, alusten ja ajoneuvojen liikkumisesta. Artiklan mukaan USA:n joukkojen käytössä olevat ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot voivat asianmukaisten yhteensovittamis- ja ilmoitusmenettelyjen mukaisesti vapaasti tulla Suomen alueelle, poistua sieltä ja liikkua siellä. Puolustusyhteistyösopimusta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 58/2024 vp) on todettu, että Yhdysvaltojen joukkojen käytössä olevilta ilma-aluksilta, aluksilta ja ajoneuvoilta ei edellytettäisi aluevalvontalain mukaisia lupia, vaan Suomen alueelle tulo ja maassaolo olisi mahdollista suoraan puolustusyhteistyösopimuksen perusteella. Näin ollen aluevalvontalain säännöksiä valtionilma-alusta, valtionalusta sekä sukellusvenettä koskevista erityisrajoituksista ja luvista olisi tarkoituksenmukaista täydentää nimenomaisella maininnalla Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei koske valtionilma-alusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että tilanteissa, joissa olisi olemassa päätös Suomen alueella tapahtuvasta yhteistoiminnasta tai avun vastaanottamisesta, edellytettäisiin vielä erikseen 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu lupa valtionilma-alukselle olla varustettuna ampumatarvikkeilla tai taisteluaineilla, olla varustettuna sotilaallisen tiedustelun välineillä tai laskea maihin aseistettua sotilasta tai sotilasosastoa. Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla tehtävässä päätöksessä määriteltäisiin reunaehdot yhteistoiminnalle tai avun antamiselle.

7 §. Valtionalusta koskevat erityisrajoitukset. Pykälän johdantokappaleeseen ehdotetaan lisättäväksi maininta Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta. Perustelut ovat vastaavat kuin 6 §:n johdantokappaleeseen ehdotetun muutoksen osalta.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei koske valtionalusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Perustelut ovat vastaavat kuin edellä 6 §:ään ehdotettavan uuden 3 momentin osalta, koska momentissa säädettäisiin samasta asiasta valtionaluksen osalta kuin 6 §:n 3 momentissa valtionilma-aluksen osalta.

8 §. *Sukellusvenettä koskevat erityisrajoitukset.* Pykälän muutettaisiin ensinnäkin siten, että siihen lisättäisiin maininta Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta. Perustelut ovat vastaavat kuin 6 §:n johdantokappaleeseen ehdotetun muutoksen osalta.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, että mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sukellusvenettä, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Perustelut ovat vastaavat kuin edellä 6 §:ään ehdotettavan uuden 3 momentin osalta, koska momentissa säädettäisiin vastaavasta tilanteesta sukellusveneen osalta.

10 §. *Lupaviranomaiset sekä lupamenettely.* Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei siinä enää viitattaisi ilmoitusmenettelyyn, koska siitä säädettäisiin vastaisuudessa 5 §:ssä. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos siten, että momentista poistettaisiin viittaus 5 §:ään, koska 5 §:ssä ei enää säädettäisi maahantuloluvasta. Uuden sanamuodon mukaan momentissa viitattaisiin lain 4, 4 a ja 6—8 §:iin.

Lisäksi pykälän 2 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos siten, että siitä poistettaisiin viittaus 5 §:n 2 momenttiin, koska ilmoituksen jättämiseen liittyvä asetuksenantovaltuudesta ehdotetaan säädettäväksi 5 §:n 7 momentissa. Sen sijaan momentissa viitattaisiin lain 6—8 §:iin, koska näissä säännöksissä säädettäisiin lupa-asioista.

14 §. *Maanpuolustuksen kannalta merkityksellisten kohteiden tutkiminen ilma-alueesta.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohdassa kasarmialueiden sijasta säädettäisiin Puolustusvoimien käytössä olevista alueista. Nyt ehdotettavalla aluevalvontalain 14 §:n 1 momentin 2 kohdan sanamuodon muutoksella aluevalvontalain 14 §:n säännös koskisi siten sekä Puolustusvoimien pysyvässä että tilapäisessä käytössä olevia alueita. Voimassa olevan puolustusvoimista annetun lain 14 §:n 1 momentin mukaan puolustusvoimilla on oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on sotilaallisen harjoitustoiminnan tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä.

Tarkoituksenmukaista olisi muuttaa aluevalvontalain 14 §:n 1 momentin 2 kohdan sanamuoto vastaamaan puolustusvoimista annetussa laissa käytettyjä sanamuotoja.

Lisäksi puolustusvoimista annetun lain 15 a §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimilla on oikeus ottaa ilmailulain (864/2014) 2 §:n 21 kohdassa tarkoitettu miehittämätön ilma-alus teknistä laitetta tai voimakeinoja käyttäen tilapäisesti haltuunsa, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkuun, jos se saapuu oikeudetta puolustusvoimien pysyvässä käytössä tai tämän lain 14 §:ssä tarkoitettuun käytössä olevan alueen yläpuoliseen ilmatilaan tai luvatta sellaiselle ilmailulain 11 §:ssä tai 11 a §:ssä tarkoitettulle ilmailulta rajoitetulle tai kielletylle alueelle, joka sijaitsee edellä tarkoitettujen alueen yläpuolella.

Lisäksi pykälän 1 momentin 4 ja 5 kohtiin ehdotetaan tehtäväksi tekniset muutokset siten, että Puolustusvoimat kirjoitettaisiin isolla alkukirjaimella.

Pykälän 1 momentin 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa oleva sanamuoto puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen maastoharjoituksista korvattaisiin sanamuodolla Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilaallisista harjoituksista. Muutos olisi lähinnä

teknisluonteinen, mutta sana sotilaallinen harjoitus kattaisi laajemmin kyseisten viranomaisten harjoitustoiminnan kuin sana maastoharjoitus, koska harjoitustoimintaa tapahtuu myös merellä.

Pykälän voimassa olevaa 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sanamuoto muuttuisi. Samalla voimassa olevaan 2 momenttiin sisältyvä sääntely siirrettäisiin uuteen 3 momenttiin. Ehdotettavan 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös taltiointia, joka kohdistuu vieraan valtion Suomen alueella oleviin asevoimiin. Sääntelyn tavoitteena on suojata esimerkiksi Suomessa vieraana olevien vieraiden valtioiden asevoimia ja niiden toimintaa 1 momentissa tarkoitettulta taltioinnilta samalla tavalla kuin Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen joukkoja ja toimintaa.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske tiedon taltioimista yleisessä liikenteessä olevasta ilma-aluksesta yksityiseen tarkoitukseen. Momentti vastaisi muuten voimassa olevan lain 14 §:n 2 momenttia, mutta siinä huomioitaisiin myös uusi ehdotettava 2 momentti.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske valtionilma-alusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai Puolustusvoimista annetun lain nojalla. Tällaisiin tilanteisiin voi liittyä tarve sille, että vieraan valtion ilma-alus suorittaisi esimerkiksi ilmakuvausta 14 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kohteiden osalta. Ei ole tarkoituksenmukaista, että tilanteissa, joissa olisi olemassa päätös Suomen alueella tapahtuvasta yhteistyöstä tai avun vastaanottamisesta, kyseiselle toiminnalle edellytettäisiin vielä erikseen lupa.

19 §. *Luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset.* Pykälässä säädetään tutkimustoimintaan liittyvän luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytyksistä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin maininta siitä, että lupaviranomainen voi hakea luvanhakijasta turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) tarkoitettun yritysturvaluusselvityksen laatimista, jos luvan perusteella harjoitettavassa toiminnassa muodostuu sellaista maanpuolustusta koskevaa tietoa, joka viranomaisen asiakirjaan merkittynä olisi lain mukaan salassa pidettävää.

Yritysturvaluusselvityksen tekemisestä päättäisi Suojelupoliisi turvallisuusselvityslain 9 §:n 1 momentin nojalla. Pääesikunta ei olisi toimivaltainen tekemään yritysturvaluusselvitystä, koska turvallisuusselvityslain 9 §:n 3 momentin mukaan Pääesikunta päättää yritysturvaluusselvityksen tekemisestä yrityksestä, joka hoitaa tai jonka on tarkoitus hoitaa puolustusvoimien antamaa tehtävää, taikka yrityksestä, joka liittyy puolustusvoimien hankintoihin. Esimerkiksi aluevalvontalain mukaisessa luvan myöntämisessä merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen ei siten ole kyse yritysturvaluusselvityslain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettusta tilanteesta. Turvaluusselvityslain 33 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan yritysturvaluusselvitystä voi hakea se, joka tarvitsee selvitystä laissa tai sen nojalla säädetyn taikka kansainvälisestä tietoturvaluusvelvoitteesta johtuvan velvoitteen toteuttamiseksi. Viranomaiselle asetetuista salassapitovelvoitteista ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) ja laissa kansainvälisistä tietoturvaluusvelvoitteista (588/2004). Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se julkisuuslaissa tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla määrätty vaitiolovelvollisuus. Pykälän 2 momentin mukaan salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa

näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Esimerkiksi merenpohjan tai sen sisustan muodon, rakenteen tai koostumuksen selvittäminen geologisilla tai geofyysisillä tutkimuksilla voi synnyttää tietoa, joka voi olla maanpuolustuksen kannalta tärkeää ja asiakirjaan merkittynä olla salassa pidettävää. Merenmittauksessa muodostuu kasaantumisvaikutusta (turvaluokitellun materiaalin osalta) riippuen mitä, mistä ja kuinka laajalla otannalla kartoitusta tehdään. Materiaalia käsitellään pääsääntöisesti sähköisessä muodossa. Aluevalvontalaissa tarkoitettu lupaviranomainen ei voi myöntää lain 12 §:ssä tarkoitettua tutkimuslupaa, jos tutkimuksella hankittava tieto viranomaisen asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävää ja jos lupaa hakevalla ei ole todistusta tosiasiallisesta kyvystään käsitellä tällaista aineistoa.

Yritysturvallisuusselvityksessä pyritään selvittämään yrityksen vastuuhenkilöiden luotettavuutta sekä havaita mahdollisia poikkeamia toiminnassa. Lisäksi yrityksen vastuuhenkilöt saadaan turvallisuusselvitysmenettelyn kautta nuhteettomuuden seurannan piiriin.

Lähtökohtaisesti viranomainen ei voi hakea yritysturvallisuusselvitystä, ellei sen tarpeesta ole mainintaa erityislaissa. Tämä ongelma on noussut esille muun muassa merituulivoimapuistojen suunnitteluun- ja rakentamiseen liittyen. Tämä voi hidastaa merituulivoimahankkeita Suomessa. Tilanne voi myös asettaa yritykset kilpailullisesti epätasa-arvoiseen asemaan, koska joillain yrityksillä on voimassa oleva yritysturvallisuusselvitys, koska ne ovat aiemmin olleet sopimussuhteessa Puolustusvoimiin tai muuhun viranomaiseen, ja tämän toiminnan perusteella yrityksestä on jo laadittu yritysturvallisuusselvitys.

Voimassa olevan lain 19 §:n 3 momentin mukaan luvan perusteella otetut tallenteet voidaan lupamääräysten noudattamisen valvomiseksi määrätä esitettäväksi lupaviranomaiselle. Lupaviranomainen voi rajoittaa tallenteiden julkaisemista tai kieltää sen, jos materiaaliin sisältyy maanpuolustuksen kannalta tärkeää tietoa, jonka julkistaminen voisi vahingoittaa tai vaarantaa maanpuolustuksen etua. Momentti soveltuisi siten myös sellaiseen toimintaan, johon liittyvän luvan myöntämistä varten lupanhakijasta on laadittu yritysturvallisuusselvitys. Lisäksi yritysturvallisuusselvityksen tekemisellä pyrittäisiin varmistamaan nimenomaan se, että yritys kykenee käsittelemään turvallisuusluokiteltua tietoa.

22 §. Muutoksenhaku. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että sen sisältämä viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin (586/1996) muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019).

23 §. Aluevalvontaviranomaiset. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos siten, että voimassa olevan säännöksen sanamuoto sotilas-, rajavartio-, poliisi- ja tulliviranomaisista korvattaisiin sanamuodolla Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisi ja Tulli. Koska voimassa olevassa aluevalvontalaissa ei ole määritelty, mitä sotilas-, rajavartio-, poliisi- ja tulliviranomaisilla tarkoitetaan, olisi selkeämpää, että säännöksessä nimenomaisesti mainittaisiin ne viranomaiset, jotka toimivat aluevalvontaviranomaisina.

24 §. Aluevalvontaviranomaisten tehtävät. Pykälän 1 ja 3 momentteihin tehtäisiin tekninen muutos siten, että voimassa olevien säännösten sanamuoto liittyen sotilas- tai rajavartioviranomaisiin korvattaisiin sanamuodolla Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos. Perustelut ovat vastaavat kuin 23 §:n osalta.

24 b §. Auerikkomuksesta ja alueloukkauksesta ilmoittaminen. Pykälään tehtäisiin tekninen muutos siten, että voimassa olevan säännöksen sanamuoto liittyen sotilas- tai rajavartiolaitosviranomaisiin korvattaisiin sanamuodolla Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos. Perustelut ovat vastaavat kuin 23 §:n osalta.

24 d §. Aluevalvontayhteistyö. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään nimenomainen maininta Pohjois-Atlantin liitosta. Vaikka jo voimassa olevan sanamuodon mukaan tuen pyytämistä kansainväliseltä järjestöltä aluevalvontaa varten sekä yhteistoiminnasta kansainvälisen järjestön kanssa aluevalvonnassa säädetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa ja puolustusvoimista annetussa laissa, voidaan Naton katsoa olevan Suomelle niin keskeinen ja lain soveltamisen kannalta merkityksellinen kansainvälinen järjestö, että aluevalvontayhteistyötä koskevaan säännökseen olisi tarkoituksenmukaista selvyuden vuoksi lisätä kansainvälisenä järjestönä Euroopan unionin rinnalle nimenomaisesti myös Nato.

Puolustusministeriössä on valmistelussa hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 19.4.-31.5.2024. Tässä hallituksen esityksessä on tarkoitus muuttaa puolustusvoimista annetun lain 4 a §:ää siten, että siihen lisättäisiin ”Pohjois-Atlantin liitto” toisen valtion, Euroopan unionin ja kansainvälisen järjestön rinnalle, koska Suomi on liittynyt Naton jäseneksi. Myös tämä muutosehdotus perustelee sitä, että aluevalvontalain 24 d §:n 1 momenttiin tehtäisiin vastaava lisäys.

34 §. Vihamielisen toiminnan torjuminen. Voimassa olevan lain 34 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan vihamielisellä toiminnalla tarkoitetaan vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän aseistetun sota-aluksen tai sotilasilma-aluksen taikka vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sotilasajoneuvon tuloa Suomen alueelle aluevalvontaviranomaisen antamasta varoituksesta huolimatta.

Momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistetaan sana aseistettun. Nykyaikaisista sota-aluksista, sotilasilma-aluksista ja sotilasajoneuvoista ei voida ulkoapäin tarkastellen varmistaa, ovatko ne aseistettuja. Jokaista edellä mainittua kohdetta on operaatioturvallisuudesta johtuen käsiteltävä siten kuin ne olisivat aseistettuja ja siten vihamielisenä toimintana tulisi pitää vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sota-aluksen tai sotilasilma-aluksen taikka vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sotilasajoneuvon tuloa Suomen alueelle aluevalvontaviranomaisen antamasta varoituksesta huolimatta, vaikka niistä ei voisi ulkoapäin tarkastellen varmistaa, ovatko ne aseistettuja.

35 §. Auerikkomuksen ja alueloukkauksen tutkinta. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos siten, että voimassa olevan säännöksen sanamuoto liittyen sotilas- ja rajavartiolaitosviranomaisiin korvattaisiin sanamuodolla Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos. Perustelut ovat vastaavat kuin 23 §:n osalta.

7.2 Sotilasajoneuvolaki

1 §. Soveltamisala. Voimassa olevan sotilasajoneuvolain 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan laissa säädetään vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön aluevalvontalain (755/2000) mukaisen luvan perusteella Suomessa olevan kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamisesta ja liikennekelpoisuuden valvonnasta.

Pykälän 1 momentin 3 kohta esitetään muutettavaksi siten, että sotilasajoneuvolaki soveltuisi vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön Suomessa olevan kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamiseen ja liikennekelpoisuuden valvontaan.

Koska aluevalvontalakea ehdotetaan tässä hallituksen esityksessä muutettavaksi siten, että vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtionilma-alus ja valtionalus voisivat tietyissä tapauksissa tulla Suomeen ja olla Suomessa myös ilman aluevalvontalain mukaista maahantulolupaa, olisi tarkoituksenmukaista muuttaa sotilasajoneuvolain 1 §:n 3 kohta siten, ettei lain soveltumista Suomessa olevan vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamiseen ja liikennekelpoisuuden valvontaan sidottaisi siihen, että kyseinen sotilasajoneuvo on Suomessa aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella. Kansainvälinen sotilasajoneuvo voi aluevalvontalain lisäksi olla Suomessa esimerkiksi kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla. Tästä syystä ei ole tarkoituksenmukaista säännöksen sanamuodossa sitoa kansainvälisen sotilasajoneuvon Suomessa oloa nimenomaan aluevalvontalakiin.

Huolimatta ehdotetusta muutoksesta, lakia ei kuitenkaan sovellettaisi täysimääräisesti USA:n joukkojen virallisiin, muihin kuin taktisiin ajoneuvoihin, koska sotilasajoneuvolain 1 §:n 2 momentin mukaan puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen, jäljempänä puolustusyhteistyösopimus, 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin USA:n joukkojen virallisiin, muihin kuin taktisiin ajoneuvoihin sovelletaan ainoastaan lain 23 a §:ssä säädettyjä vaatimuksia.

2 §. Määritelmät. Sotilasajoneuvolain 2 §:n 2 kohdassa säädetään kansainvälisen sotilasajoneuvon määritelmästä. Säännöksen 2 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos lain 1 §:n 1 momentin 3 kohtaan ehdotettavan muutoksen vuoksi siten, ettei siinä mainittaisi erikseen aluevalvontalakea. Lisäksi voimassa olevasta sanamuodosta poistettaisiin viittaus saman lain 40 §:ään, koska 40 §:ssä säädetään nimenomaan vaatimuksista, jotka koskevat kansainvälistä sotilasajoneuvoa. Tämän vuoksi termin määritelmässä ei voida toistaa tätä vaatimusta.

7.3 Laki puolustustarvikkeiden viennistä

2 §. Soveltamisalan rajaukset. Voimassa olevan puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n 4 kohdan mukaan lakia ei sovelleta, jos toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla. Pykälän 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin myös, että lakia ei sovelleta, jos lupaa ei aluevalvontalain lain mukaan edellytetä.

Tässä esityksessä ehdotetaan aluevalvontalakiin lisättäväksi uusia säännöksiä, joiden mukaan vieraan valtion sotilalta ei edellytettäisi lupaa pitää ampuma-asetta Suomessa ollessaan tai vieraan valtion ilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytettäisi tiettyihin toimintoihin (voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentti ja 7 §) lupaa, mikäli vieraan valtion sotilaan, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo Suomen alueelle liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomessa tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Näiden aluevalvontalakiin ehdotettavien muutosten johdosta puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n 4 kohdan säännöstä lain soveltamisalan rajauksista ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös kattaisi nimenomaisesti myös sellaiset tilanteet, joissa toimintaan ei edellytettäisi lupaa aluevalvontalain mukaan.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaan (s. 163) hallituskauden aikana tarkastellaan puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain uudistamistarpeet. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puolustustarvikkeiden viennistä annettua lakia vain siltä osin kuin aluevalvontalakiin esitettävät muutokset edellyttävät.

7.4 Ampuma-aselaki

17 §. *Soveltamisalaa koskevat poikkeukset.* Voimassa olevan ampuma-asetlain 17 §:n 1 momentin 10 kohdan c alakohdan mukaan laki ei koske vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan aluevalvontalakiin lisättäväksi uusia säännöksiä, joiden mukaan vieraan valtion sotilaalta ei edellytetä lupaa pitää ampuma-asetta Suomessa ollessaan tai vieraan valtion ilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytetä tiettyihin toimintoihin (voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentti ja 7 §) lupaa, mikäli vieraan valtion sotilaan, valtionaluksen tai valtionaluksen maahantulo Suomen alueelle liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomessa tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Näiden aluevalvontalakiin ehdotettavien muutosten johdosta ampuma-asetlain 17 §:n 1 momentin 10 kohdan c alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyseinen säännös lain soveltamisalan rajauksista kattaisi nimenomaisesti myös sellaisen toiminnan, johon lupaa ei aluevalvontalain mukaan edellytetä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Hallituksen esityksen lakiehdotuksen nojalla valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset:

- 1) 4 §:n 3 momentin nojalla 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolosta sekä muista lupamääräyksistä ja ehdoista.
- 2) 4 a §:n 2 momentin nojalla 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettua toistuvaan maahantuloon oikeuttavaan lupaan liittyvän lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolon jatkamisesta sekä muista lupamääräyksistä ja ehdoista.
- 3) 5 §:n 6 momentin nojalla 5 §:n 5 momentissa tarkoitettua ilmoituksen jättämisestä ja ilmoitukseen liitettävistä selvityksistä.

Yllä todetut valtioneuvoston asetuksella annettavat tarkemmat säännökset säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa aluevalvonnasta.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan mahdollisimman pian.

10 Suhde muihin esityksiin

Puolustusministeriössä on valmisteltu hallituksen esitystä laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Kyseisessä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös sotilasajoneuvolakia. Sotilasajoneuvolain 12 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen määrää voitaisiin kasvattaa joustavasti tilannekohtaisesti esimerkiksi leasing-ajoneuvoja käyttäen. Lisäksi sotilasajoneuvolain 40 §:ään ehdotetaan tehtäväksi muutoksia. Kyseinen hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2024.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotetulla sääntelyllä ei laajenneta Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilaallisen voimankäytön mahdollisuutta aluevalvontatehtävissä eikä luoda Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle voimassa olevaan aluevalvontalakiin verrattuna sellaisia uusia toimivaltuuksia, joilla puututaan perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin. Hallituksen esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi poikkeuksia perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin.

Koska esityksessä täsmennettäisiin sääntelyä liittyen vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen ja valtionaluksen Suomen alueelle tuloon, on ehdotusta kuitenkin arvioitava suhteessa perustuslain 1 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan Suomi on täysivaltainen tasavalta.

Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo ja Suomen alueella olo perustuisi aina jatkossakin Suomen suostumukseen. Maahantulo edellyttäisi joko nimenomaista aluevalvontalaissa tarkoitettua lupaa tai sitä, että maahantulo perustuu Suomea velvoittavaan kansainväliseen sopimukseen taikka päätökseen, joka on tehty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain perusteella. Mikäli kyseessä olisi maahantulo kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla, maahantulo perustuisi päätökseen, jonka olisi tehnyt joko valtioneuvoston yleisistunto tai tasavallan presidentti. Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo olisi aina Suomen aluevalvontaviranomaisten tiedossa. Näin ollen ehdotettavilla säännöksillä ei ole vaikutusta Suomen ulkoiseen suvereniteettiin.

Maahantuloa ja liikkumista koskevien säännösten arvioinnissa voidaan huomioida ensinnäkin se, että kyse olisi Suomen omasta täysivaltaisuutensa puitteissa tekemästä ratkaisusta käyttää suvereniteettiaan. Perustuslakivaliokunta on Suomen Nato-jäsenyyttä koskevassa lausunnossaan katsonut, että perustuslain 1 §:ssä tarkoitettun Suomen täysivaltaisuuden keskeisenä ulottuvuutena on mahdollisuus päättää vapaasti Suomen suhteista muihin valtioihin ja kansainvälisiin järjestöihin, eikä perustuslaissa vahvistetun täysivaltaisuuden voida katsoa estävän Suomen kansainvälistä puolustusyhteistyötä muiden maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa. (PeVL 80/2022 vp)

Ehdotettavilla säännöksillä ei myöskään siirrettäisi tai annettaisi vieraan valtion joukoille mitään toimivaltuuksia niiden tullessa Suomeen tai ollessa Suomen alueella. Usein vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo Suomen alueelle liittyy esimerkiksi sotilaalliseen harjoitustoimintaan, jolla pyritään vahvistamaan myös Suomen maanpuolustusedellytyksiä. Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulon saattaisi perustua esimerkiksi päätökseen, joka olisi tehty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta

päätöksenteosta annetun lain perusteella. Tällöin maahantulo voisi liittyä esimerkiksi aluevalvontayhteistyöhön, jolla pyrittäisiin nimenomaan vahvistamaan Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaa tai turvaamista.

Edellä kuvatulla tavalla ehdotettavilla säännöksillä pyritään nimenomaisesti turvaamaan perustuslain 1 §:n 1 momentin mukainen Suomen täysivaltaisuus. Esitys ei siten ole ristiriidassa perustuslain kanssa.

Hallituksen esitystä on tarkasteltava asetuksenantovaltuuksien osalta suhteessa perustuslain 80 §:ään. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Asetuksenantovaltuuksiin liittyen on perustuslain 80 §:n takia olennaista, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa (PeVL 49/2014 vp).

Valtioneuvosto antaa asetukset laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä asioista sekä niistä muista asioista, joiden merkitys sitä vaatii. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on myös tuotu esiin perustuslain 80 §:n 1 momentin eräänä lähtökohtana se, että ministeriölle voidaan osoittaa asetuksenantovaltaa lähinnä teknisluonteisissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisessä asioissa (PeVL 33/2004 vp, s. 6/I). Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lainsäädäntövallan delegoinnin sallittavuutta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota valtuutuksen täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen (HE 1/1998 vp, s. 132/II, PeVL 11/1999 vp, s. 2/I).

Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset 4 §:n 3 momentin nojalla 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolosta sekä muista lupamääräyksistä ja -ehdoista, 4 a §:n 2 momentin nojalla 4 a §:n 1 momentissa tarkoitetun toistuvaan maahantuloon oikeuttavaan lupaan liittyvän lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolon jatkamisesta sekä muista lupamääräyksistä ja -ehdoista sekä 5 §:n 6 momentin nojalla 5 §:n 5 momentissa tarkoitetun ilmoituksen jättämisestä ja ilmoitukseen liitettävistä selvityksistä.

Hallituksen esitykseen sisältyvät valtuussäännökset asetusten antamiseen on laadittu täsmällisiksi ja tarkkarajaisiksi. Ehdotettuihin asetuksenantovaltuuksiin ei sisälly merkittävää harkintavallan käyttöä eivätkä ne sisällä valtuuksia asioista, joista tulisi säätää lailla, esimerkiksi yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Esityksessä on omaksuttu se lähtökohta, että vieraan valtion sotilasta tarkastellaan kansainvälisen oikeuden mukaisesti valtion ilmentymänä, jolloin ehdotettuun sääntelyyn ei liittyisi kysymystä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Kaikissa esitettävissä valtuussäännöksissä on kyse lakia tarkentavien säännösten antamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetut asetuksenantovaltuudet ovat siten sopusoinnussa perustuslain 80 §:n 1 momentin kanssa.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

aluevalvontalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan aluevalvontalain (755/2000) 4 ja 5 §, 6 §:n 1 momentin johdantokappale, 7 §:n 1 momentin johdantokappale, 8, 10 ja 14 §, 19 §:n 1 momentti, 22 §:n 2 momentti, 23 §:n 1 momentti, 24 §:n 1 ja 3 momentti, 24 b §, 24 d §:n 1 momentti, 34 §:n 2 momentin 2 kohta ja 35 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 ja 14 § sekä 19 §:n 1 momentti laissa 195/2015, 22 §:n 2 momentti laissa 933/2015, 23 §:n 1 momentti laissa 945/2018, 24 b § laissa 575/2018, 24 d §:n 1 momentti laissa 1305/2022 ja 34 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 502/2017, sekä *lisätään* lakiin uusi 4 a §, 6 §:ään uusi 3 momentti, 7 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

4 §

Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo ja maassaolo

Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtionilma-alus ja valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain sille hakemuksesta myönnetyn maahantuloluvan perusteella. Vieraan valtion valtionalus ei tarvitse lupaa maahantuloon, jos kyse on viattomasta kauttakulusta.

Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille, sotilasajoneuvolle, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voidaan myöntää Suomen alueelle tuloon lupa ilman hakemusta. Pääesikunnan on ennen luvan myöntämistä tehtävä ilmoitus puolustusministeriölle.

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sotilalla ei saa olla ampuma-asetta Suomen alueella, ellei siihen ole myönnetty lupaa.

Mitä 3 momentissa säädetään, ei koske vieraan valtion sotilasta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain (418/2017) tai puolustusvoimista annetun lain (551/2007) nojalla.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolosta sekä muista lupamääräyksistä ja -ehdoista.

4 a §

Toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa

Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille, sotilasajoneuvolle, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voidaan hakemuksesta myöntää Suomen alueelle tuloon lupa, joka on voimassa enintään yhden kalenterivuoden pituisen määräajan kerrallaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun luvan voimassaoloa voidaan jatkaa ilman hakemusta, jos luvan myöntämisen edellytyksissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolon jatkamisesta sekä muista lupamääräyksistä ja -ehdoista.

5 §

Poikkeus lupavelvollisuudesta

Suomeen viralliselle käynnille saapuvaa vieraan valtion päämiestä kuljettava valtionilma-alus tai valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa ilman 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:ssä tarkoitettua lupaa.

Vieraan valtion sotilalta, sotilasajoneuvolta, valtionilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytetä 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa, jos maahantulo liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Vieraan valtion valtionilma-alus tai valtionalus saa aluevalvontaviranomaisen tai muun viranomaisen pyynnöstä tulla kiireelliseen pelastustehtävään, rajaturvallisuustehtävään tai ympäristövahinkojen torjuntatehtävään taikka talvimerenkulun avustustehtävään Suomen alueelle ilman 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:ssä tarkoitettua lupaa. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava pyynnöstään Pääesikunnalle.

Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion valtionilma-aluksen lennosta on toimitettava ilmaliikennepalvelun tarjoajalle asianmukainen lentosuunnitelma ennen ilma-aluksen tuloa Suomen alueelle. Lisäksi vieraan valtion valtionaluksen, joka tulee Suomen alueelle muussa kuin viattoman kauttakulun tarkoituksessa, on ennen Suomen alueelle tuloa ilmoitettava aluevalvontaviranomaiselle aluevesirajan ylityspaikka ja -aika.

Vieraan valtion valtionilma-alukselta ei edellytetä lentosuunnitelman toimittamista, jos maahantulo liittyy 3 momentissa tarkoitettuun tilanteeseen taikka Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Puolustusvoimat on velvollinen yhteensovittamaan ilmaliikenteen yhdessä ilmaliikennepalvelun tarjoajan kanssa.

Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen ja valtionaluksen Suomen alueelle tulosta ja maassaolosta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on tehtävä ennalta ilmoitus Pääesikunnalle.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 6 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen jättämisestä ja ilmoitukseen liitettävistä selvityksistä.

6 §

Valtionilma-alusta koskevat erityisrajoitukset

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion valtionilma-alus ei ilman lupaa saa Suomen alueella:

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske valtionilma-alusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

7 §

Valtionalusta koskevat erityisrajoitukset

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion valtionalus ei ilman lupaa saa:

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske valtionalusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

8 §

Sukellusvenettä koskevat erityisrajoitukset

Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sukellusveneiden ja muun vedenalaisen kulkuvälineen on Suomen aluevesillä pysyteltävä pinta-asemassa, jollei sukeltamiseen ole myönnetty lupaa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sukellusvenettä, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

10 §

Lupaviranomaiset sekä lupamenettely

Edellä 4, 4 a ja 6—8 §:ssä tarkoitetun lupa-asian käsittelee ja ratkaisee Pääesikunta. Puolustusministeriö ratkaisee 9 §:ssä tarkoitetun lupa-asian, ja se voi lisäksi pidättää itselleen päätösvalan muutoin Pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa tässä momentissa tarkoitetussa asiassa.

Edellä 6—8 §:ssä tarkoitettuun lupaan liittyvän hakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä luvan voimassaolosta ja muista lupamääräyksistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Maanpuolustuksen kannalta merkityksellisten kohteiden tutkiminen ilma-alueesta

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, Suomen alueella ei ilman lupaa saa lennon aikana ilma-alueesta tai muusta ilmassa liikkuvasta laitteesta taltioida tietoa sähkömagneettisilla tai akustisilla kuvaamisen tai kuvantamisen menetelmillä:

- 1) ilmailulain (864/2014) 11 §:n 1 momentin nojalla ilmailulta pysyvästi rajoitetuista alueista;
- 2) linnoitusalueista, linnakkeista sekä Puolustusvoimien käytössä olevista alueista;
- 3) sotasatamista tai sotilaslentokentistä;
- 4) Puolustusvoimien varikoista tai varastoista;
- 5) Puolustusvoimien viestiasemista, antennikentistä taikka puolustuslaitteista tai -välineistä;
- 6) Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen sotilaallisista harjoituksista.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös taltiointia, joka kohdistuu vieraan valtion Suomen alueella oleviin asevoimiin.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske tiedon taltioimista yleisessä liikenteessä olevasta ilma-aluksesta yksityiseen tarkoitukseen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske valtionilma-alusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

19 §

Luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset

Lupa 12 §:ssä tarkoitettuun merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, 13 §:ssä tarkoitettuun maaperän tutkimiseen, 14 §:ssä tarkoitettuun tutkimiseen ilma-aluksesta ja 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan myönnetään, jollei toiminta vaaranna Suomen aluevalvontaa tai jos vaaraa voidaan lupamääräyksillä olennaisesti vähentää. Lupaviranomainen voi hakea luvanhakijasta turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) tarkoitettua yritysturvallisuusselvityksen laatimista, jos luvan perusteella harjoitettavassa toiminnassa muodostuu sellaista maanpuolustusta koskevaa tietoa, joka viranomaisen asiakirjaan merkittynä olisi lain mukaan salassa pidettävää.

22 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

23 §

Aluevalvontaviranomaiset

Aluevalvontaviranomaisia ovat Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli sekä niiden aluevalvontatehtäviin määrätty virkamiehet.

24 §

Aluevalvontaviranomaisten tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on huolehtia aluevalvonnan toimeenpanosta sekä aluevalvontaviranomaisten yhteistoiminnasta.

Muut aluevalvontaviranomaiset osallistuvat aluevalvontaan varsinaisten tehtäviensä yhteydessä. Niiden on ilmoitettava Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta taikka aluerikkomuksen tai alueloukkauksen uhasta

sekä ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi.

24 b §

Aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta ilmoittaminen

Alusliikennepalvelun tarjoajan, ilmaliikennepalvelun tarjoajan ja ilmatilan hallintayksikön on ilmoitettava Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle havaitsemastaan aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta taikka aluerikkomuksen tai alueloukkauksen uhasta sekä ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi.

24 d §

Aluevalvontayhteistyö

Tuen pyytämisestä toiselta valtiolta, Pohjois-Atlantin liitolta tai muulta kansainväliseltä järjestöltä taikka Euroopan unionilta aluevalvontaa varten sekä yhteistoiminnasta toisen valtion, Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa aluevalvonnassa säädetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa ja puolustusvoimista annetussa laissa.

34 §

Vihamielisen toiminnan torjuminen

Vihamielisellä toiminnalla tarkoitetaan:

2) vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sota-aluksen tai sotilasilma-aluksen taikka vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sotilasajoneuvon tuloa Suomen alueelle aluevalvontaviranomaisen antamasta varoituksesta huolimatta;

35 §

Aluerikkomuksen ja alueloukkauksen tutkinta

Aluevalvontaviranomainen huolehtii aluerikkomuksen ja alueloukkauksen alustavasta selvittämisestä. Tarvittaessa asian tarkempi selvittäminen siirretään Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sotilasajoneuvolain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasajoneuvolain (332/2023) 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 §:n 2 kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään:

3) vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön Suomessa olevan kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamisesta ja liikennekelpoisuuden valvonnasta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *kansainvälisellä sotilasajoneuvolla* Suomessa olevaa vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön sotilasajoneuvoa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain (282/2012) 2 §:n 4 kohta seuraavasti:

2 §

Soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta, jos:

4) toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla tai sitä ei mainitun lain mukaan edellytetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ampuma-aselain (1/1998) 17 §:n 1 momentin 10 kohdan c alakohta, sellaisena kuin sen on laissa 486/2024, seuraavasti:

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske:

10) vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos:

c) toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla tai sitä ei mainitun lain mukaan edellytetä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 7.11.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Puolustusministeri Antti Häkkinen

1.

Laki

aluevalvontalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aluevalvontalain (755/2000) 4 ja 5 §, 6 §:n 1 momentin johdantokappale, 7 §:n 1 momentin johdantokappale, 8, 10 ja 14 §, 19 §:n 1 momentti, 22 §:n 2 momentti, 23 §:n 1 momentti, 24 §:n 1 ja 3 momentti, 24 b §, 24 d §:n 1 momentti, 34 §:n 2 momentin 2 kohta ja 35 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 ja 14 § sekä 19 §:n 1 momentti laissa 195/2015, 22 §:n 2 momentti laissa 933/2015, 23 §:n 1 momentti laissa 945/2018, 24 b § laissa 575/2018, 24 d §:n 1 momentti laissa 1305/2022 ja 34 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 502/2017, sekä
lisätään lakiin uusi 4 a §, 6 §:ään uusi 3 momentti sekä 7 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Sotilas- ja sotilasajoneuvo

Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen tai valtionaluksen maahantulo ja maassaolo

Vieraan valtion sotilas ei saa ilman lupaa tulla Suomen alueelle eikä olla maassa, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Sama koskee vieraan valtion sotilasajoneuvoa.

Vieraan valtion sotilaalla ei saa olla ampuma-asetta Suomen alueella, ellei siihen ole myönnetty lupaa tai Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sotilas, sotilasajoneuvo, valtionilma-alus ja valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain sille hakemuksesta myönnetyn maahantuloluvan perusteella. Valtionalus ei tarvitse lupaa maahantuloon, jos kyse on viattomasta kauttakulusta.

Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille, sotilasajoneuvolle, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voidaan myöntää Suomen alueelle tuloon lupa ilman hakemusta. Pääesikunnan on ennen luvan myöntämistä tehtävä ilmoitus puolustusministeriölle.

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sotilaalla ei saa olla ampuma-asetta Suomen alueella, ellei siihen ole myönnetty lupaa.

Mitä 3 momentissa säädetään, ei koske vieraan valtion sotilasta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain (418/2017) tai puolustusvoimista annetun lain (551/2007) nojalla.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolosta sekä muista lupamääräyksistä ja -ehdoista.

4 a §

Toistuvaan maahantuloon oikeuttava lupa

Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltion, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai Schengenin säännöstöä soveltavan valtion sotilaille, sotilasajoneuville, valtionilma-alukselle ja valtionalukselle voidaan hakemuksesta myöntää Suomen alueelle tuloon lupa, joka on voimassa enintään yhden kalenterivuoden pituisen määräajan kerrallaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan voimassaoloa voidaan jatkaa ilman hakemusta, jos luvan myöntämisen edellytyksissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lupahakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä, luvan voimassaolon jatkamisesta sekä muista lupamääräyksistä ja -ehdoista.

5 §

Valtionilma-alus ja valtionalus

Vieraan valtion valtionilma-alus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen tai

5 §

Poikkeus lupavelvollisuudesta

Suomeen viralliselle käynnille saapuvaa vieraan valtion päämiestä kuljettava valtionilma-alus tai valtionalus saa tulla

luvan perusteella, jollei 2 tai 3 momentissa toisin säädetä. Sama koskee vieraan valtion valtionalusta, jollei kysymys ole viattomasta kauttakulusta.

Suomeen viralliselle käynnille saapuvaa vieraan valtion päämiestä kuljettava valtioni ilma-alus tai valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa ilman 1 momentissa tarkoitettua lupaa. Tällöin aluksen tulosta Suomen alueelle ja maassaolosta on kuitenkin ennalta tehtävä ilmoitus pääesikunnalle.

Vieraan valtion valtioni ilma-alus tai valtionalus saa aluevalvontaviranomaisen tai muun viranomaisen pyynnöstä tulla kiireelliseen pelastustehtävään, rajaturvallisuustehtävään tai ympäristövahinkojen torjuntatehtävään taikka talvimerenkulun avustustehtävään Suomen alueelle ilman 1 momentissa tarkoitettua lupaa. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava pyynnöstään pääesikunnalle.

Vieraan valtion valtioni ilma-aluksen lennosta on toimitettava ilmaliikennepalvelun tarjoajalle asianmukainen lentosuunnitelma ennen ilma-aluksen tuloa Suomen alueelle. Vieraan valtion valtionaluksen, joka tulee Suomen alueelle muussa kuin viattoman kauttakulun tarkoituksessa, on ennen Suomen alueelle tuloa ilmoitettava aluevalvontaviranomaiselle aluevesirajan ylityspaikka ja -aika.

Suomen alueelle ja olla maassa ilman 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:ssä tarkoitettua lupaa.

Vieraan valtion sotilaalta, sotilasajoneuvolta, valtioni ilma-alukselta tai valtionalukselta ei edellytetä 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa, jos maahantulo liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

Vieraan valtion valtioni ilma-alus tai valtionalus saa aluevalvontaviranomaisen tai muun viranomaisen pyynnöstä tulla kiireelliseen pelastustehtävään, rajaturvallisuustehtävään tai ympäristövahinkojen torjuntatehtävään taikka talvimerenkulun avustustehtävään Suomen alueelle ilman 4 §:n 1 momentissa tai 4 a §:ssä tarkoitettua lupaa. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava pyynnöstään Pääesikunnalle.

Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion valtioni ilma-aluksen lennosta on toimitettava ilmaliikennepalvelun tarjoajalle asianmukainen lentosuunnitelma ennen ilma-aluksen tuloa Suomen alueelle. Lisäksi vieraan valtion valtionaluksen, joka tulee Suomen alueelle muussa kuin viattoman kauttakulun tarkoituksessa, on ennen Suomen alueelle tuloa ilmoitettava aluevalvontaviranomaiselle aluevesirajan ylityspaikka ja -aika.

Vieraan valtion valtioni ilma-alukselta ei edellytetä lentosuunnitelman toimittamista, jos maahantulo liittyy 3 momentissa tarkoitettuun tilanteeseen taikka Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan, josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla. Puolustusvoimat on velvollinen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

yhteensovittamaan ilmaliikenteen yhdessä ilmaliikennepalvelun tarjoajan kanssa.

Vieraan valtion sotilaan, sotilasajoneuvon, valtionilma-aluksen ja valtionaluksen Suomen alueelle tulosta ja maassaolosta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on tehtävä ennalta ilmoitus Pääesikunnalle.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 6 momentissa tarkoitettun ilmoituksen jättämisestä ja ilmoitukseen liitettävistä selvityksistä.

6 §

6 §

Valtionilma-alusta koskevat erityisrajoitukset

Valtionilma-alusta koskevat erityisrajoitukset

Vieraan valtion valtionilma-alue ei ilman lupaa saa Suomen alueella:

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion valtionilma-alue ei ilman lupaa saa Suomen alueella:

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske valtionilma-alusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

7 §

7 §

Valtionalusta koskevat erityisrajoitukset

Valtionalusta koskevat erityisrajoitukset

Vieraan valtion valtionalus ei ilman lupaa saa:

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion valtionalus ei ilman lupaa saa:

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske valtionalusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Sukellusvenettä koskevat erityisrajoitukset

Vieraan valtion sukellusveneeseen ja muun vedenalaisen kulkuvälineen on Suomen aluevesillä pysyteltävä pinta-asemassa, jolle sukeltamiseen ole myönnetty lupaa.

10 §

Lupaviranomaiset sekä lupa- ja ilmoitusmenettely

Edellä 4–8 §:ssä tarkoitetun lupa-asian käsittelee ja ratkaisee pääesikunta. Puolustusministeriö ratkaisee 9 §:ssä tarkoitetun lupa-asian, ja se voi lisäksi pidättää itselleen päätösvallan muutoin pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa tässä momentissa tarkoitetussa asiassa.

Lupahakemuksen samoin kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen jättämisestä, hakemukseen ja ilmoitukseen liitettävistä selvityksistä sekä luvan voimassaolosta ja muista lupamääräyksistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Maanpuolustuksen kannalta merkityksellisten kohteiden tutkiminen ilma-aluksesta

päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

8 §

Sukellusvenettä koskevat erityisrajoitukset

Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, vieraan valtion sukellusveneeseen ja muun vedenalaisen kulkuvälineen on Suomen aluevesillä pysyteltävä pinta-asemassa, jollei sukeltamiseen ole myönnetty lupaa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sukellusvenettä, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

10 §

Lupaviranomaiset sekä lupamenettely

Edellä 4, 4 a ja 6–8 §:ssä tarkoitetun lupa-asian käsittelee ja ratkaisee Pääesikunta. Puolustusministeriö ratkaisee 9 §:ssä tarkoitetun lupa-asian, ja se voi lisäksi pidättää itselleen päätösvallan muutoin Pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa tässä momentissa tarkoitetussa asiassa.

Edellä 6–8 §:ssä tarkoitettuun lupaan liittyvän hakemuksen jättämisestä, hakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä luvan voimassaolosta ja muista lupamääräyksistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Maanpuolustuksen kannalta merkityksellisten kohteiden tutkiminen ilma-aluksesta

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, Suomen alueella ei ilman lupaa saa lennon aikana ilma-aluksesta tai muusta ilmassa liikkuvasta laitteesta taltioida tietoa sähkömagneettisilla tai akustisilla kuvaamisen tai kuvantamisen menetelmillä:

1) ilmailulain (864/2014) 11 §:n 1 momentin nojalla ilmailulta pysyvästi rajoitetuista alueista;

2) linnoitusalueista, linnakkeista tai kasarmialueista;

3) sotasatamista tai sotilaslentokentistä;

4) puolustusvoimien varikoista tai varastoista;

5) puolustusvoimien viestiasemista, antennikentistä tai puolustuslaitteista tai -välineistä;

6) puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen maastoharjoituksista.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske tiedon taltioimista yleisessä liikenteessä olevasta ilma-aluksesta yksityiseen tarkoitukseen.

Ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, Suomen alueella ei ilman lupaa saa lennon aikana ilma-aluksesta tai muusta ilmassa liikkuvasta laitteesta taltioida tietoa sähkömagneettisilla tai akustisilla kuvaamisen tai kuvantamisen menetelmillä:

1) ilmailulain (864/2014) 11 §:n 1 momentin nojalla ilmailulta pysyvästi rajoitetuista alueista;

2) linnoitusalueista, linnakkeista *sekä Puolustusvoimien käytössä olevista alueista*;

3) sotasatamista tai sotilaslentokentistä;

4) Puolustusvoimien varikoista tai varastoista;

5) Puolustusvoimien viestiasemista, antennikentistä taikka puolustuslaitteista tai -välineistä;

6) Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen *sotilaallisista harjoituksista*.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös taltiointia, joka kohdistuu vieraan valtion Suomen alueella oleviin asevoimiin.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske tiedon taltioimista yleisessä liikenteessä olevasta ilma-aluksesta yksityiseen tarkoitukseen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske valtionilma-alusta, joka on Suomen alueella sellaisen päätöksen perusteella, joka liittyy Suomen pyytämän avun vastaanottamiseen tai Suomen alueella tapahtuvaan yhteistoimintaan ja josta on päätetty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain nojalla.

19 §

Luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset

Lupa 12 §:ssä tarkoitettuun merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, 13 §:ssä tarkoitettuun maaperän tutkimiseen, 14 §:ssä tarkoitettuun tutkimiseen ilma-aluksesta sekä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan myönnetään, jollei toiminta vaaranna Suomen

19 §

Luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset

Lupa 12 §:ssä tarkoitettuun merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, 13 §:ssä tarkoitettuun maaperän tutkimiseen, 14 §:ssä tarkoitettuun tutkimiseen ilma-aluksesta ja 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan myönnetään, jollei toiminta vaaranna Suomen

Voimassa oleva laki

aluevalvontaa tai jos vaaraa voidaan lupamääräyksillä olennaisesti vähentää.

22 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

23 §

Aluevalvontaviranomaiset

Aluevalvontaviranomaisia ovat sotilas-, rajavartiolaitos-, poliisi- ja tulliviranomaiset sekä niiden aluevalvontaan määrätty virkamiehet.

24 §

Aluevalvontaviranomaisten tehtävät

Sotilasviranomaisten tehtävänä on huolehtia aluevalvonnan toimeenpanosta sekä aluevalvontaviranomaisten yhteistoiminnasta.

Muut aluevalvontaviranomaiset osallistuvat aluevalvontaan varsinaisten tehtäviensä yhteydessä. Niiden on ilmoitettava sotilas- tai rajavartiolaitosviranomaiselle aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta taikka aluerikkomuksen

Ehdotus

aluevalvontaa tai jos vaaraa voidaan lupamääräyksillä olennaisesti vähentää. *Lupaviranomainen voi hakea luvanhakijasta turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) tarkoitetun yritysturvallisuusselvityksen laatimista, jos luvan perusteella harjoitettavassa toiminnassa muodostuu sellaista maanpuolustusta koskevaa tietoa, joka viranomaisen asiakirjaan merkittynä olisi lain mukaan salassa pidettävää.*

22 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

23 §

Aluevalvontaviranomaiset

Aluevalvontaviranomaisia ovat *Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli* sekä niiden *aluevalvontatehtäviin* määrätty virkamiehet.

24 §

Aluevalvontaviranomaisten tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on huolehtia aluevalvonnan toimeenpanosta sekä aluevalvontaviranomaisten yhteistoiminnasta.

Muut aluevalvontaviranomaiset osallistuvat aluevalvontaan varsinaisten tehtäviensä yhteydessä. Niiden on ilmoitettava *Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle* aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta

Voimassa oleva laki

tai alueloukkauksen uhasta sekä ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi.

24 b §

Aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta ilmoittaminen

Alusliikennepalvelun tarjoajan, ilmaliikennepalvelun tarjoajan ja ilmatilan hallintayksikön on ilmoitettava sotilas- tai rajavartioviranomaiselle havaitsemastaan aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta taikka aluerikkomuksen tai alueloukkauksen uhasta sekä ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi.

24 d

Aluevalvontayhteistyö

Tuen pyytämisestä toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä aluevalvontaa varten ja yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa aluevalvonnassa säädetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa (418/2017) ja puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007).

34 §

Vihamielisen toiminnan torjuminen

Vihamieliselällä toiminnalla tarkoitetaan:

2) vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän aseistetun sota-aluksen

Ehdotus

taikka aluerikkomuksen tai alueloukkauksen uhasta sekä ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi.

24 b §

Aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta ilmoittaminen

Alusliikennepalvelun tarjoajan, ilmaliikennepalvelun tarjoajan ja ilmatilan hallintayksikön on ilmoitettava Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle havaitsemastaan aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta taikka aluerikkomuksen tai alueloukkauksen uhasta sekä ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi.

24 d

Aluevalvontayhteistyö

Tuen pyytämisestä toiselta valtiolta, Pohjois-Atlantin liitolta tai muulta kansainväliseltä järjestöltä taikka Euroopan unionilta aluevalvontaa varten sekä yhteistoiminnasta toisen valtion, Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa aluevalvonnassa säädetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa ja puolustusvoimista annetussa laissa.

34 §

Vihamielisen toiminnan torjuminen

Vihamieliselällä toiminnalla tarkoitetaan:

2) vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sota-aluksen tai

Voimassa oleva laki

tai sotilasilma-aluksen taikka vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sotilasajoneuvon tuloa Suomen alueelle aluevalvontaviranomaisen antamasta varoituksesta huolimatta;

35 §

Aluerikkomuksen ja alueloukkauksen tutkinta

Aluevalvontaviranomainen huolehtii aluerikkomuksen ja alueloukkauksen alustavasta selvittämisestä. Tarvittaessa asian tarkempi selvittäminen siirretään sotilas- tai rajavartiioviranomaiselle.

Ehdotus

sotilasilma-aluksen taikka vieraan valtion tai tunnuksettoman sotilaallisen ryhmän sotilasajoneuvon tuloa Suomen alueelle aluevalvontaviranomaisen antamasta varoituksesta huolimatta;

35 §

Aluerikkomuksen ja alueloukkaukset tutkinta

Aluevalvontaviranomainen huolehtii aluerikkomuksen ja alueloukkauksen alustavasta selvittämisestä. Tarvittaessa asian tarkempi selvittäminen siirretään *Puolustusvoimille* tai *Rajavartiolaitokselle*.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki

sotilasajoneuvolain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasajoneuvolain (332/2023) 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 §:n 2 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Tässä laissa säädetään:

Tässä laissa säädetään:

3) vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön *aluevalvontalain (755/2000) mukaisen luvan perusteella* Suomessa olevan kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamisesta ja liikennekelpoisuuden valvonnasta.

3) vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön Suomessa olevan kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamisesta ja liikennekelpoisuuden valvonnasta.

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *kansainvälisellä sotilasajoneuvolla aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella Suomessa olevaa vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön ajoneuvoa, joka täyttää 40 §:ssä säädetyt vaatimukset;*

2) *kansainvälisellä sotilasajoneuvolla Suomessa olevaa vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön sotilasajoneuvoa;*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain (282/2012) 2 §:n 4 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisalan rajaukset

Soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta, jos:

Tätä lakia ei sovelleta, jos:

4) toimintaan on myönnetty lupa
aluevalvontalain (755/2000) nojalla.

4) toimintaan on myönnetty lupa
aluevalvontalain (755/2000) nojalla *tai sitä ei
mainitun lain mukaan edellytetä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ampuma-aselain 17 §:n 1 momentin 10 kohdan c alakohta, sellaisena kuin se on laissa 486/2024, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske:

Tämä laki ei koske:

10) vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos:

10) vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos:

c) toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla;

c) toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla *tai sitä ei mainitun lain mukaan edellytetä*;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20